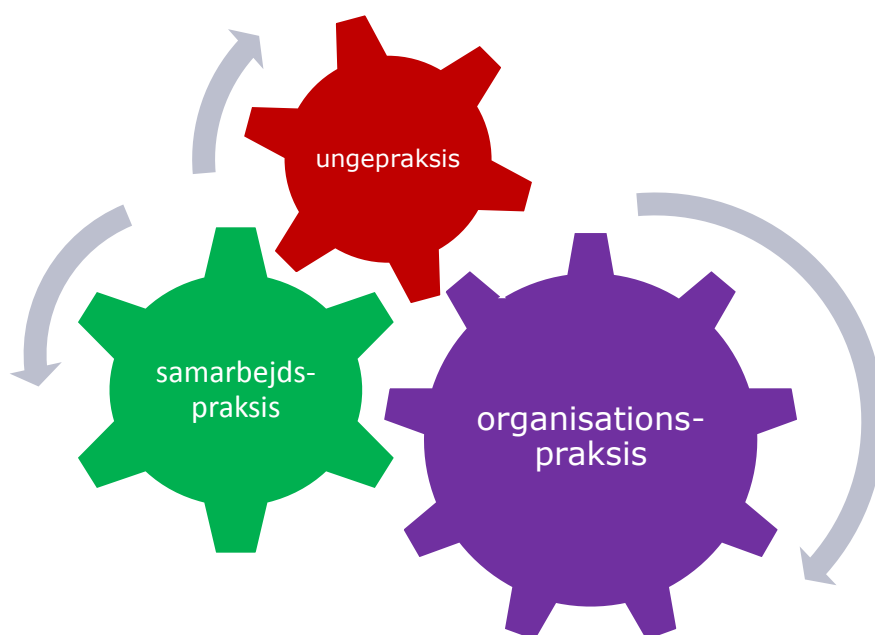

Evaluering Projekt Uddannelse til job – job til uddannelse(UJJU)2013-2014

samskabelse **analyze!**
sammen finder vi nye veje by kim madsen

DEN EUROPÆISKE UNION

Den Europæiske Socialfond

Vi investerer i din fremtid

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Resume og anbefalinger	4
Beskrivelse af projekt UJJU – tillægsperioden 2013-2014	6
Mål for tillægsperioden 2013-2014	6
Effekter	7
Aktiviteter	7
Kommunerne – fælles i tillægsperioden 2013-14	7
Kommunerne – hver for sig for tillægsbevilling:.....	8
Kommunerne – hver for sig for tillægsbevilling 2:.....	8
Beskrivelse af evalueringen	9
Formål	9
Afgrænsning af evalueringen	9
Teori.....	10
Evalueringens dataindsamlingsmetode.....	11
Analyse	13
Projektets ungemålgruppe	16
Projektets kvantitative resultater	18
Kvantitative resultater	18
Tre lokale projekter	23
Jammerbugt Kommune	23
Decentral projektledelse, lokale strategigruppe og ”central” ekstern konsulent	23
Netværksmødet som koordinerende forum – systematik, struktur og mødeledelse	23
Mentorordning	24
Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart	26
Udvikling af mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer	27
Udvikling af mere fleksible praktikperioder – varighed og indhold.....	30
Sundhed	31
Thisted Kommune	33
Uddannelsesgaranti Thy - et netværk af ungeaktører	33
Decentral projektledelse og ”central” ekstern konsulent	35
Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart	35
Udvikling af mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer	36
Morsø Kommune	39
Decentral projektledelse og ”central” ekstern konsulent	39
Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart	40
Udvikling af mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer	41
Udvikling af mere fleksible praktikperioder – varighed og indhold.....	42
Ungenetværk	42
Parkourcafé.....	43
Brobygning til EUC	43
Litteratur	45

Indledning

Denne rapport indeholder evaluering af Projekt UJJU – tillægsperioden 2013-2014. Projekt UJJU er et partnerskabsprojekt med deltagelse af aktører i ungeindsatsen.

Partnerskabet består af:

- EUC Nordvest
- Jobcenter Thisted
- Jobcenter Mors
- Jobcenter Jammerbugt
- UU Thy
- UU Mors
- UU Vendsyssel Øst-Vest
- SOSU Thisted
- VUC Thy-Mors
- VUC Nordjylland
- Sprogcenter Thisted
- Thy Produktionsskole
- Rolstruphus, Morsø Produktionsskole
- Ungecenter Jammerbugt – produktionsskole

Parterne bag projektet har været med i projektets styregruppe, som har fulgt projektet gennem regelmæssige møder.

Projektet er gennemført med støtte fra EU Socialfond.

Rapporten beskriver projektets aktiviteter, mål og effekter, redegør for formål med evalueringen, evalueringsmetode samt opstiller relevante mål for indsamling af data i forbindelse med evalueringen.

Evalueringen bygger videre på den afsluttende evaluering af første periode af projekt UJJU 2011–2012 med rapporttitel *Et første skridt*, dec. 2012. Evaluator, Marianne Saxtoft, var på daværende tidspunkt ansat i Cabi men har siden startet selvstændig konsulentvirksomhed, Samskabelse¹. Analyse af evalueringens kvantitative data udarbejdes af Kim Madsen, indehaver af analysevirksomheden, Analyze!².

¹ <http://www.samskabelse.dk/>

² <http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/>

Resume og anbefalinger

UJJU er et samarbejdsprojekt, der skal skabe nye muligheder for unge ledige mellem 18 og 30 år i forhold til job og uddannelse.

Projektet tilrettelægges i en tredelt indsats, hvor der arbejdes med følgende niveauer på samme tid:

- ungepraktisk niveau
- samarbejdspraktisk niveau
- organisatorisk niveau

Omdrejningspunktet for arbejdet med det ungepraktiske niveau er Parkourforløb – ungeforløb bestående af undervisning, vejledning, mentortilbud og praktik evt. kombineret med brobygningsforløb eller ekskursioner. Lokale projekter i Jammerbugt, Thisted og Morsø Kommuner har afprøvet forskellige modeller med holdoptag, løbende optag af unge, tidsafgrænsede forløb til mere tidsubestemte forløb. Og endelig afprøvet fastlagte programmer til mere individuelt tilrettelagte forløb.

Målet for projektet er, at 170 unge optages på Parkourforløbene. I alt 167 har deltaget – heraf 48 i Jammerbugt, 64 i Thisted og 55 på Mors og det samlede resultat viser dermed, at målet tilnærmelsesvist opfyldt.

Projektets samarbejdspraktiske niveau udvikles bl.a. gennem det konkrete samarbejde og fælles viden og erfaring fra de unges Parkourforløb. Formålet med projektets tillægsbevillinger har været den lokale forankring af nye og fælles forpligtende samarbejdsmodeller, som blev udviklet på tværs af de deltagende kommuner, uddannelsesinstitutioner og øvrige aktører gennem første fase af projekt UJJU. Projektets samarbejdspraktiske niveau havde til formål at forme fælles metoder, fælles sprog og fælles tilgang til de unge og mellem samarbejdspartnerne.

Det er evaluators vurdering, at disse mål er nået i vekslende grad i de tre lokale projekter. Projektet har været præget af personudskiftning i den centrale projektledelse, i styregruppen, og to af projektets tre lokale koordinatore er udskiftet. Projektet har i et vist omfang mistet fokus på projektets ide og intention om at se udvikling af ungeindsatsen som en sammenhængende proces på tværs af de tre niveauer. Evalueringen viser, at projektet i tillægsperioden primært har manglet en lokal organisatorisk forankring, hvor projektets ide kunne fastholdes og formidles. Og evalueringen peger også på, at der har manglet en central projektledelse, som kunne styrke den lokale forankring.

Projektet har været organiseret i tre lokale projektenheder i henholdsvis Jammerbugt, Thisted og Morsø Kommuner og med hver sin koordinator. Målet var, at de lokale projekter i tillægsperioden skulle tilknytte en lokal strategigruppe, som havde til opgave at arbejde med den lokale forankring af projektets erfaringer. Evalueringen viser, at det lokale projekt i Jammerbugt har etableret sig med en strategigruppe, som har arbejdet med den lokale forankring af projektet gennem regelmæssige møder. Det samme har fundet sted i mindre omfang på Mors, og i Thisted

ses ikke direkte sammenhæng mellem erfaringer fra Parkourforløbene samt projektkoordinatorens arbejde og det strategiske udviklingsarbejde lokalt.

Det er evaluators vurdering, at projektets overordnede intentioner har været med til at sætte en ramme for udvikling af lokale partnerskaber i hver af de tre kommuner. De tre lokale partnerskaber har arbejdet meget forskelligt med de konkrete lokale behov og forudsætninger og ideen og arbejdet med projektets tre niveauer på samme tid har været praktiseret i større eller mindre grad.

Evaluators vil på baggrund af evalueringens data i følgende afsnit komme med en række anbefalinger til en fortsat udvikling af projektets ide og intention:

1. Visitation af unge til Parkourforløbene, som sker i dialog og i fortløbende fælles proces, skaber det bedste grundlag for succesfulde ungeforløb. Det øger kvaliteten, og resultaterne af forløbene og styrker den unges motivation.
2. Parkourforløbene giver et dybere kendskab til de konkrete belastninger, som står i vejen for den unges tilknytning til uddannelse eller job. Denne viden skaber størst værdi og øget progressionen i den unges forløb, når den bruges som fortsat fælles fundament og som grundlag for fælles refleksion mellem den unge og tilknyttede aktører.
3. Kernen i Parkourforløbene er kombinationen af differentieret og individuelt indhold samt stærke og rummelige fællesskaber. Dette kombineret med meget stor variation i deltagernes personlige, sociale og faglige forudsætninger kræver udvikling af særlige og konkrete pædagogiske, samarbejds-mæssige og organisatoriske forudsætninger. Dette udvikles over tid og gennem stærk ledelsesmæssig og organisatorisk forankring og opbakning.
4. Det anbefales, at der udarbejdes en kompetenceprofil for koordinatore og mentorer, som er tilknyttet Parkourforløbene. Evalueringen viser et meget komplekst billede, som omfatter et meget bredt spænd af personlige og faglige kompetencer med meget høj detaljeringsgrad. Man ser en omsorgs-person, samtalepartner, mægler, tolk, formidler, entreprenør, kommunika-tor, kontaktskaber, netværker, katalysator, koordinator, administrator m.m. Opgaverne omfatter en bred vifte af sociale, sundhedsmæssige, pæagogi-ske og psykologiske aspekter.
5. Evalueringen peger på, at konkret sammenhæng mellem Parkourforløb, samarbejdspraksis og organisatorisk forankring kræver vedholdende ledel-sesmæssigt fokus, hvis den konkrete viden og erfaring, som løbende gene-reres skal fastholdes og skabe værdi.
6. Projekt UJJU har gennem projektperioden vist store ændringer blandt mål-grupperne for projektet sideløbende med ændringer i projektets rammevil-kår med reformer af området og personudskiftning på flere niveauer i pro-jektet. Evaluator anbefaler udvikling af en konkret og strategisk kommuni-kation, som opsamler og formidler viden og erfaring fra det ungepraktiske, det samarbejdspraktiske og det organisatoriske niveau. En kommunika-tionsplan kan også være det organisatoriske og samarbejds-mæssige bindeled mellem aktørerne på alle niveauer.

Beskrivelse af projekt UJJU – tillægsperioden 2013-2014

Projekt UJJU – Uddannelse til job eller job til uddannelse – er et partnerskabsprojekt, der geografisk dækker Morsø, Thisted og Jammerbugt Kommuner. Projektet hører under Region Nordjyllands Ungeindsats og har tre overordnede formål:

- at udvikle nye samarbejdsmodeller, metoder og værktøjer mellem partnerne i projektet for at øge antallet af unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse
- via en kvalitativ og kvantitativ analyse af målgruppen (ledige unge mellem 18 og 30 år uden kompetencegivende uddannelse) at få et nyt og grundigere kendskab til målgruppen
- at udvikle og afprøve en eller flere nye typer ungeforløb, der tager afsæt i det ny erhvervede kendskab til målgruppen.

Mål for tillægsperioden 2013-2014

Den overordnede erfaring i projekt UJJU fra 2011-2012 var, at et partnerskabsprojekt af denne størrelse og på flere implementeringsniveauer har brug for mere end to år, hvis metodeudviklingen skal forankres i den kommende drift.

Projekt UJJU var ved afslutning af nævnte periode i et meget værdifuldt flow og ønskede derfor en forsat udvikling af projektet på alle tre niveauer:

På det ungepraktiske niveau:

- Forsat udvikling af vejledningsforløb og projektets metoder samt forankring decentralt i de tre kommuner
- Udvikling af forløb, som tilpasses holdenes deltagersammensætning
- Fælles opstart kombineret med for-forløb i virksomhedspraktik eller samtaleforløb
- Etablering af virksomhedsnetværk
- Dybere vejledning og større kendskab til den unges baggrund for uddannelsesvalg
- Styrke de unges valgkompetencer gennem virksomhedspraktik
- Fortsat udvikling af dialogredskab.

På samarbejdsniveauet:

- Fortsat udvikling af forskellige tværsektorielle samarbejdsmodeller
- Forankringen eller praksisomsætningen af de nye samarbejdsmodeller decentralt i de tre kommuner
- Praksisomsætningen af de nye teorier, som er tilført gennem projektets fælles kompetenceudviklingsaktiviteter – så den nye viden bliver til ny læring og dermed til en ny og fælles praksis
- Afprøve ny samarbejdsmodel: Netværksmødet som det koordinerende forum for ungeindsatsen.

På det organisatoriske niveau:

- Etablering af lokale ungestrategigrupper, der skal arbejde med den politiske forankring af de kommende ungeindsatser i de tre kommuner
- Projektledelsen tilknyttes de tre lokale ungestrategigrupper
- Politisk forankring af ungestrategiens praksisomsætning

- "Uddannelsesgaranti" – produktionsskolerne understøtter unges valg, så fra-valg bliver kvalificeret omvalg
- Fortsat kvartalsvise styregruppemøder for projektets 14 partnere
- Lokale evalueringsmøder efter afsluttede ungeforløb, som systematiserer og skaber struktur i den decentrale model.

Effekter

Effekten af projektet vil være:

- En gruppe unge, som højst sandsynligt ville fortsætte som ledige, tager en ungdomsuddannelse som første skridt til varig beskæftigelse
- Første skridt i processen kan være et job med uddannelsesperspektiv, som motiverer til uddannelse
- Partnerne styrker samarbejdet om den enkelte unge og udvikler fælles tilgang til arbejdet med den unge
- Et forpligtende og "langtidsholdbart" samarbejde mellem projektpartnerne.

Projektet har følgende målsætninger og effektmål:

Målsætninger:

- at udvikle mere fleksible og individuelle ungeforløb
- at tilbyde praktikgaranti i Parkourforløb
- at danne et virksomhedsnetværk
- at kompetenceudvikle tværsektorielt.

Effektmål:

- at 50 % af projektets målgruppe kommer i uddannelse eller job
- at 25 % afklares til anden indsats.

Målet er at visitere 170 unge i tillægsperioden fra 01.01.13 til 31.12.2014. Der foretages en måling på det samlede antal unge, som er visiteret til projektet.

Aktiviteter

For at opnå disse effekter vil projektet arbejde med følgende aktiviteter:

Kommunerne – fælles i tillægsperioden 2013-14

1. Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart
2. Udvikling af endnu mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer
3. Udvikling af mere fleksible praktikperioder – varighed og indhold
4. Udvikling af tovholderfunktion ved udslusning
5. Virksomhedsnetværk – praktikpladsgaranti
6. Netværksmødet som koordinerende forum – systematik, struktur og mødeledelse
7. Uddannelsesgaranti og ungenetværk
8. Decentral projektledelse og "central" ekstern konsulent.

Kommunerne – hver for sig for tillægsbevilling:

Jammerbugt	<ul style="list-style-type: none">• Mentorordning• Ekstra Parkourhold – min. ti unge
Mors	<ul style="list-style-type: none">• Udvidelse af visitation/Parkour Light• Parkourcafé• Kompetenceudvikling – ungementorer• Ekstra Parkourhold – min. ti unge
Thisted	<ul style="list-style-type: none">• Udvidelse af vejledertimetallet/køb af vejleder• Fælles kompetenceudvikling af Team Uddannelse• Ekstra Parkourhold – min. ti unge

Kommunerne – hver for sig for tillægsbevilling 2:

Jammerbugt	<ul style="list-style-type: none">• Udvidede ungeforløb/Sundhed
Mors	<ul style="list-style-type: none">• Brobygningsforløb EUD
Thisted	<ul style="list-style-type: none">• Brobygning til uddannelse for tosprogede unge

Beskrivelse af evalueringen

I dette afsnit beskrives evalueringens formål, afgrænsning af evaluering, evalueringsperspektiv, dataindsamling og analyse.

Formål

Evalueringen har flere formål:

- Den skal dokumentere opnåede resultater over for bevilgende myndighed, kommunale myndigheder, projektpartnere, osv. – en statusbeskrivelse, som koordineres med projektets øvrige afrapportering
- Den skal beskrive projektets metode og ramme for gennemførelse, og den skal bruges til udvikling og forankring af projektets erfaringer. Det vil sige, at evalueringen også har et læringsperspektiv.³

Afgrænsning af evalueringen

Evalueringen har følgende hovedspørgsmål:

1. Hvilke faktiske resultater er der af UJJU, målt i forhold til projektets effektmål?
2. Hvordan arbejder UJJU for at nå de ønskede resultater i projektet?
 - Beskrivelse af metoder⁴
 - Hvordan samarbejdes mellem projekts partnere?
 - Hvordan samarbejder projektet med virksomhederne?

Evalueringen vil således omfatte både en effekt- og en procesevaluering⁵, hvor det dels vurderes, i hvilken grad indsatsen virker, og dels vurderes og gives bud på, hvad der virker. Det vil sige, evalueringen også har et forklarende aspekt.⁶

Spørgsmål 1 drejer sig om effektevalueringen af projektets tillægsperiode. Her ses der på, om effekterne af projektet lever op til de opstillede effektmål. Denne del af evalueringen opgøres kommunevis uden dog at drage sammenligning mellem disse. De lokale projekter arbejder under forskellige omstændigheder (erhvervsstruktur, lokale og regionale konjunkturer, beskæftigelsesgrad, udvikling af det rummelige arbejdsmarked m.m.).

Dette betyder, at en sammenligning vil kunne give fejlagtige konklusioner. Metoder kan virke forskelligt under forskellige omstændigheder.⁷

Spørgsmål 2 er procesevalueringen, hvor det belyses, hvordan de lokale projekter arbejder for at nå deres resultater. Det vil sige, at spørgsmål 1 og 2 ikke umiddelbart hænger sammen, da spørgsmål 2 vil give en række svar på tværs af de tre projekter. Men vi antager dog, at der er en vis fælles tilgang i den måde projekter-

³ Foss Hansen 1991, s. 97

⁴ Metode defineres her som forskellige måder, hvorpå mål nås. Se også Sørensen 2001, s. 11

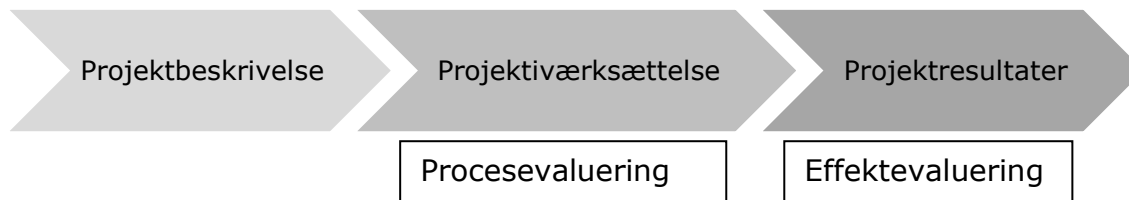
⁵ Albæk 1993, s. 10-11

⁶ Vedung 1991, s. 160

⁷ Tilley 2000

ne arbejder på, og dermed kan spørgsmål 2 også være med til at belyse, hvordan der arbejdes i det samlede projekt for at nå resultaterne; virker projekt UJJU? Er projektet med til at gøre en forskel?

Opdelingen i henholdsvis proces- og effektevaluering kan skitseres i følgende figur:

Teori

Dette teori afsnit skal være med til at besvare evalueringens spørgsmål.

Teorien kan dels være med til at give nogle kriterier for, hvornår projektet er en succes samt dels være med til at angive, hvem der skal spørges, og hvad der skal spørges om i interviewene.⁸ Teorien kan også være med til at angive, hvordan de indsamlede data skal tolkes.⁹

Der inddrages to evalueringsperspektiver i denne evaluering:

- Målopfyldelsesperspektivet
- Interessentperspektivet¹⁰

Målopfyldelsesperspektivet

Dette perspektiv skal være med til at besvare evalueringens spørgsmål 1: "Hvilke faktiske resultater er der af UJJU, målt i forhold til projektets succeskriterier?"

Målopfyldelsesperspektivet angiver, at projektet er en succes, når dets målsætninger er opfyldt.¹¹

Interessentperspektivet

Dette perspektiv skal være med til at besvare evalueringens spørgsmål 2: "Hvordan arbejder projekt UJJU for at nå de ønskede resultater i projektet?" Derudover kan perspektivet også være med til at indkredse evt. sidegevinster i projektet.

Interessentperspektivet betoner, at der er forskellige interessenter i og omkring projektet, som kan vurdere resultater og metoder på forskellige måder. Perspektivet antager, at der ikke er enighed om, hvornår et projekt er en succes.¹²

⁸ Albæk 1993, s. 19, Foss Hansen 1991, s. 85

⁹ Hansson 1993

¹⁰ Se Dahler-Larsen 1998, bilag 1, for beskrivelse af disse to evalueringstyper og Foss Hansen 2001, s. 46-47

¹¹ Rogers and Hough 1995 s. 324-326

¹² Ibid., s. 327-328, Foss Hansen 1991, s. 86

I forhold til tillægsperioden for projekt UJJU skal relevante interessenter i og omkring projektet identificeres¹³:

- Unge
- Projektkoordinatorer
- Lokale strategigrupper
- Virksomhederne.

Disse interessenter bliver interviewet for at få deres vurdering af projektets metoder og resultater.

Evalueringens dataindsamlingsmetode

Projektets kvantitative data

Projektets kvantitative evaluering sker på baggrund af opsamling og bearbejdning af konkret data i forhold til deltagerne i de deltagende projekter og vil være en såkaldt målopfyldelsesevaluering¹⁴, hvor der ses på, om de opstillede effektmål for projektet efterleves.

Anvendelse af målopfyldelseperspektivet er betinget af, at tydelige fælles målsætninger fremgår af projektbeskrivelsen. Og at arbejde ud fra fælles målsætninger må formodes at kunne styrke projektets virke og effektivitet.¹⁵

Projektets kvantitative evaluering sker i samarbejde med firmaet analyse! og er nærmere beskrevet i bilag vedlagt evalueringens designet.

På basis af registreringerne i projektets ophørsskema opgøres, hvilken andel af de visiterede unge der ved ophør i projektet er henholdsvis:

1. i uddannelse
2. i job
3. afklaret til anden indsats
4. andet(ingen af ovenstående kategorier)

Der laves ligeledes en oversigt over de visiterede unges status på uddannelse og beskæftigelse på det tidspunkt, hvor de starter i projektet (via registrering i startskema).

Af projektbeskrivelsen for projekt UJJU's første fase fremgår, at projektet skal skabe større viden om de unges baggrund for uddannelse og job, og data anvendes til:

- dannelse af ungetypologier
- unges uddannelses- og beskæftigelsesgrad
- opgørelse af effekten på andel af offentligt forsørgede et år efter udslusning

¹³ Albæk 1988, s. 90

¹⁴ Krogstrup 1997, s. 38

¹⁵ Ahrengot m.fl. 1999

Disse mål er ikke eksplicit beskrevet for projektets tillægsperiode 2013-2014 og derfor ikke en del af denne evaluering. En sammenligning af målgrupper og resultater for de to perioder er ligeledes ikke medtaget.

Projektets kvalitative data

Den kvalitative del af evalueringen vil bygge på:

- interview med projektets koordinatore på tværs af de tre lokale projekter
- interview med unge i hvert lokalt projekt
- interview med projektets lokale ungestrategigrupper i hvert af de tre lokale projekter
- interview med virksomheder i hvert af de tre lokale projekter

Den kvalitative metode i form af interview anvendes for bl.a. at få forskellige interessenters opfattelse af metoden, som anvendes af projektet for at hjælpe de unge til uddannelse eller job. Det kan forventes, at forskellige interessenter vurderer metoden på forskellige måder. Dataindsamlingsmetoden er eksplorativ; dvs. at evaluatorene har en begrænset viden om den metodiske tilgang i projektet, og interessenternes udsagn vil kunne øge denne viden og kvalificere evalueringens udsagn. Den kvalitative metode kan også være med til at supplere målopfyldelsesperspektivet, idet den kan pege på resultater, som der ikke er taget højde for i projektbeskrivelsens målformulering; indkredsning af sidegevinster eller bieffekter af projektet.¹⁶

Evalueringen vil på baggrund af de opstillede dataindsamlingsmetoder ikke sige noget entydigt om sammenhængen mellem metode og resultat for det samlede projekt men vil kunne pege på nogle sandsynlige sammenhænge. Eller sagt på en anden måde: Evaluator vil ikke klart kunne sige, om projektet er årsag til en evt. øget deltagelse i uddannelse eller ansættelse på arbejdsmarkedet.¹⁷ Men evaluator vil via interviewundersøgelse kunne pege på, om projektet er en sandsynlig medvirkende faktor til at få de unge i uddannelse eller job.

¹⁶ Dahler-Larsen 1996

¹⁷ Albæk & Winter 1993, s. 41

Analyse

Analyseafsnittet indledes med en gennemgang af projektets partnere, organisering og styring.

Partnerskabet

UJJU er et samarbejdsprojekt, der skal skabe nye muligheder for unge ledige mellem 18 og 30 år i forhold til job og uddannelse.

UJJU er støttet af EU's Socialfond og bag projektets står et partnerskab bestående af Thisted, Morsø og Jammerbugt Kommuner og en lang række lokale uddannelsesinstitutioner, der i fællesskab skal løfte projektet.

Projektet tilrettelægges i en tredelt indsats, hvor der arbejdes med følgende niveauer på samme tid:

- ungepraktisk niveau
- samarbejdspraktisk niveau
- organisatorisk niveau

Det ungepraktiske niveau arbejder målrettet med den enkelte unge med henblik på at styrke og udvikle det hele menneske og skabe et bedre afsæt for uddannelse og job. Aktiviteterne omfatter vejledning og undervisning kombineret med praktik, brobygning, ekskursioner og praksisnære tilbud. Disse forløb kaldes Parkourforløb

Det samarbejdspraktiske niveau udvikles bl.a. gennem den konkrete viden fra de unges Parkourforløb. Formålet er at udvikle nye og fælles forpligtende samarbejdsmodeller på tværs af de deltagende kommuner, uddannelsesinstitutioner og øvrige aktører, som spiller en central rolle i forhold til de konkrete unge og deres forløb. Formålet med dette samarbejde er at forme fælles metoder, fælles sprog og fælles tilgang til de unge og mellem samarbejdspartnerne.

Det organisatoriske niveau bruger erfaringerne fra både Parkourforløb og fra samarbejdsmodellerne. Hovedsigtet på dette niveau er forankring af erfaringerne med forløbene og samarbejdet mellem projektets deltagere. Forankringen sker som en sideløbende proces, mens Parkourforløb, vejledning og samarbejde til stadighed udvikles og evalueres.

Således repræsenterer de tre niveauer en arbejdsproces, som bygger bro mellem mens man arbejder.

UJJU's partnerskab består af:

- EUC Nordvest
- Jobcenter Thisted
- Jobcenter Mors
- Jobcenter Jammerbugt
- UU Thy
- UU Mors
- UU Vendsyssel Øst-Vest

- SOSU Thisted
- VUC Thy-Mors
- VUC Nordjylland
- Sprogcenter Thisted
- Thy Produktionsskole
- Rolstruphus, Morsø Produktionsskole
- Ungecenter Jammerbugt - produktionsskole

Parterne bag projektet har været med i projektets styregruppe, som har fulgt projektet gennem regelmæssige møder.

Projektet har været organiseret i tre lokale projektenheder i henholdsvis Jammerbugt, Thisted og Morsø Kommuner med hver sin koordinator. Målet var, at de lokale projekter i tillægsperioden skulle tilknytte en lokal strategigruppe, som havde til opgave at arbejde med den lokale forankring af projektets erfaringer.

Arbejdet i de lokale projektenheder har været understøttet af central projektleder og ekstern projektkonsulent, som har bidraget til de lokale projekters aktiviteter, udvikling og fremdrift.

De lokale projekter har på forskellig vis arbejdet med etablering af lokale ungenetværk og lokale praktikernetværk i projektets tillægsperiode. Formålet med disse netværk har været, at etablere samarbejde på tværs af ungdomsuddannelser, kommuner og andre aktører, som sikrer, at indsatser koordineres, så flere unge gennemfører deres uddannelse.

For at understøtte udviklingen af aktiviteterne på projektets tre niveauer har der været afholdt en række tværgående aktiviteter:

- fælles kompetenceudvikling
- fælles partnerskabsdage
- koordinatormøder
- styregruppemøder.

Det er evaluators vurdering, at projektets overordnede intentioner har været med til at sætte en ramme for udvikling af lokale partnerskaber i hver af de tre kommuner. De tre lokale partnerskaber har arbejdet meget forskelligt med de konkrete lokale behov og forudsætninger. Og man har i større eller mindre grad taget ideen og arbejdet med projektets tre niveauer på samme tid til sig. Evaluator vil beskrive den lokale udmøntning under afsnit om de lokale projekter.

Flere af de interessenter, som evaluator har snakket med, fortæller, at den forholdsvis store udskiftning af personer både i den overordnede styregruppe, i projektledelsen, i koordinatorgruppen og i de lokale projekter har gjort det vanskeligt at fastholde projektets oprindelige ide, intention og fokus. Både i forhold til det konkrete arbejde med de unge, i forhold til intentionen om det konkrete samarbejde og i forhold til de organisatoriske intentioner.

Ifølge beskrivelser af aktiviteter i projektets tillægsperiode var det hensigten, at de lokale koordinatore i højere grad skulle varetage en lokal projektledelse. Det er

evaluators vurdering, at dette er sket i Jammerbugt men ikke har været tilfældet i Thisted og Mors.

Interessenter på både praktikerniveau og på styregruppeniveau giver udtryk for, at den gennemgående eksterne projektkonsulent og gennemgående projektsekretær har været helt afgørende for at styre projektet i mål. Den eksterne projektkonsulent har været fri af den konkrete daglige drift i kommunerne, har holdt fast i projektets fokus og aktiviteter og har sikret indkaldelse og opfølgning på de aftaler, som parterne planlagde at arbejde med. Og hun har sammen med projektsekretær sørget for den løbende dokumentation af projektets aktiviteter og resultater.

Det er evaluators vurdering, at det vigende ledelsesmæssige ejerskab og opmærksomhed på de helt konkrete aktiviteter og resultater i projektet også har haft sammenhæng med en projektperiode på fire år, hvor der samtidig er pågået en række overordnede reformer af hele ungeindsatsen, som i samme periode skulle rulles ud og omsættes i ny praksis i kommunerne.

Som led i de fælles kompetenceudvikling er der i tillægsperioden gennemført inspirationstur for UU-vejledere hver kommune samt de 3 koordinatore med fokus på ungementorer og rollemodeller. TEC Frederiksberg og UU København gav en introduktion til organisering af mentorordninger i praksis på uddannelsesinstitutionen.

Som flere interessenter siger, har det ind imellem været svært at se formålet med projektet på tværs af de tre kommuner. Rammevilkårene er meget forskellige, man har forskellig organisering, praksis og målgrupper, og de tilgængelige tilbud i de tre lokale projekter er forskellige. Men alle er alligevel enige om, at det fælles overordnede projekt både inspirerer, skaber muligheder, er nødvendig for det tværgående aktørsamarbejde og er med til at skabe forpligtelse i den lokale indsats.

De decentrale strategigrupper er oprettet i projektets tillægsperiode for at sikre den lokale forankring af viden og erfaring fra projektets arbejde med det ungepraktiske niveau, samarbejdspraktiske niveau og det organisatoriske niveau i de deltagende kommuner. Det er evaluators oplevelse, at Jammerbugt har haft en strategigruppe, som svarer til projektets intentioner, mens strategigruppen på Mors i mindre grad lever op til beskrivelsen. Og i Thisted har man valgt mere parallel og ad hoc baseret arbejde med forankring af projektets erfaringer.

Strategigrupperne har været forskelligt sammensat og også her har personudskiftning haft betydning for arbejdet. Både ledelsesrepræsentanter og koordinatore fortæller, at det er vanskeligt at holde fast i projektets intention og ide, at skabe sammenhæng mellem projektets tre niveauer på samme tid og endelig omsætte øget viden om ungegruppen, hvis koblingen til projektets arbejde med udvikling af ungeindsatsen har manglet.

Det er evaluators vurdering, at projektet har manglet en egentlig kommunikationsstrategi, som kunne medvirke til løbende fastholdelse af projektets intention og ide – både set i forhold til den overordnede styring på tværs af projektets partnere og i forhold til det lokale niveau. Interessenter fortæller, at projektets styregruppemø-

der mest har haft karakter af afrapportering fra de lokale projekter og fra projektets tværgående aktiviteter. Styregruppen, projektledelsen og de lokale strategigrupper har i mindre omfang forholdt sig til formidling og involvering af nye aktører undervejs i projektperioden.

Evaluator havde i evalueringsdesignet forudsat, at der kunne gennemføres fokusgruppeinterview med de lokale strategigrupper i forbindelse med evalueringens dataindsamling. Det er kun delvist realiseret, da det viste sig, at kun Jammerbugt havde en egentlig strategigruppe. Den stramme tidsramme, som er aftalt for evalueringen, har ikke gjort det muligt at justere denne fremgangsmåde, så der evt. kunne indhentes data gennem individuelle interview med ledere fra de lokale projekter.

Det var endvidere forudsat i evalueringsdesignet, at de lokale koordinatører skulle udarbejde en kort status på arbejdet med de lokale projektaktiviteter. Det har ikke været muligt i Thisted og på Mors, idet de to koordinatører har manglet det samlede overblik over disse aktiviteter. Evaluator har benyttet andet skriftligt materiale til beskrivelse af aktiviteterne.

Projektets ungemålgruppe

Et af de overordnede formål med projekt UJJU er at få et dybere kendskab til projektets ungemålgruppe. De lokale projekter fortæller, at der gennem projektperioden er sket en markant forandring af de unge, som er blevet optaget i projektet.

Koordinatorerne fortæller, at de unge, som har deltaget i projektet, er unge, som har flere udfordringer end de fleste. Unge, som har forskellige stressproblematikker og sociale problematikker. Det er ikke usædvanligt, at man har gået i 6-8 forskellige folkeskoler og har boet på 10-15 forskellige adresser. De har haft en turbulent tilværelse, og flere har også boet uden for hjemmet i familiepleje eller på et opholdssted. Så er der unge, som tilsyneladende har haft et normalt liv, men der er stadig et eller andet, der forhindrer dem i ved egen hjælp at komme videre i uddannelse. Der har været forskelligt omsorgssvigt, og der kan være tale om misbrug eller psykiske problematikker. Der ses også kriminalitet.

Flere unge har været i gang med flere grundforløb men er stoppet af forskellige grunde. Og det faktum, at man har været i gang med uddannelse, kan sløre billedet og grundlaget for visitation til det rette tilbud. Deltagelse i Parkourforløbet vil ofte afsløre, at der er flere ting, som står i vejen for uddannelse, og som skal afklares yderligere, før uddannelse er realistisk.

Deltagelse i Parkourforløbet giver lejlighed til at se de unge i en anden sammenhæng. Man ser den unge i undervisningssammenhæng, man ser den unge sammen med andre, og man ser den unge indgå i diskussioner og samtaler. Det giver et andet billede, end når man sidder til samtale med sagsbehandler på jobcentret hver fjerde uge.

Koordinatorerne fortæller, at det er meget forskelligt, hvilke oplysninger der ligger til grund for en visitation til projektet. Der kan være tale om forskellige elementer fra den unges sag, men ofte er der tale om et ufuldstændigt billede. Det har været

et indsatsområde i projektet at skabe større klarhed om grundlaget for visitation til Parkour. Det er evaluators vurdering, at der er stor variation i grundlaget, formålet og fremgangsmåden i visitationen. Det har givet store udfordringer for nogle koordinators indsats i forhold til den enkelte unge og dermed også for de lokale projekters succes med arbejdet.

Koordinatorer fortæller, at det er vigtigt at gennemgå med den unge, hvad man ved om den unge, og hvad der fremgår af henvisning til projektet. Disse oplysninger er udgangspunktet for visitationssamtalen, som så munder ud i aftaler om forløbet. Når den unge starter på Parkour, bliver der anledning til en række observationer. Hvordan møder den unge andre på holdet, hvordan deltager den unge i undervisningen, holder den unge sig for sig selv, hvordan placerer den unge sig i lokalet. Disse meget konkrete observationer giver anledning til mange snakke med den unge i konkrete situationer i hverdagen. Og det er med til at give et mere fyldestgørende billede af, hvem den unge er, og hvad der er på spil.

Projektets kvantitative resultater

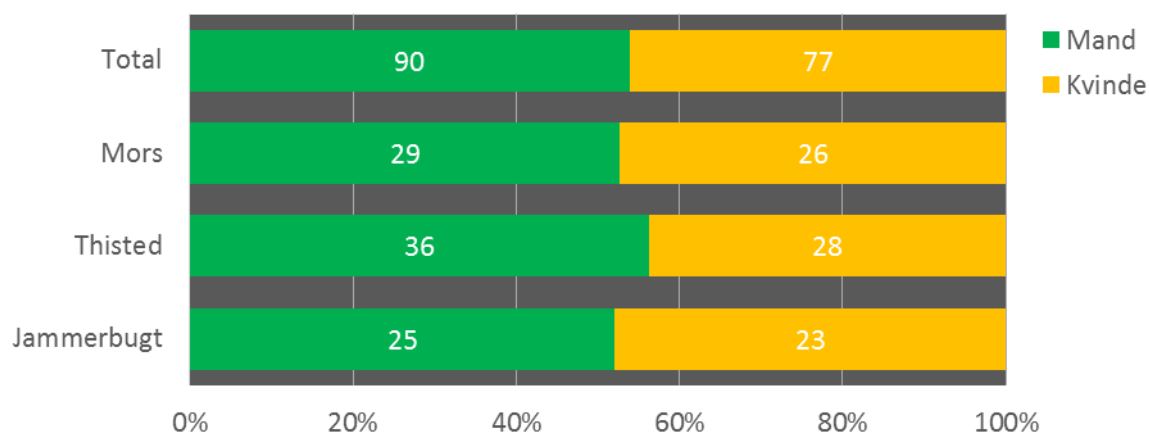
I det følgende afsnit beskrives projektets kvantitative resultater. Resultaterne er opgjort på tværs af de tre deltagende kommuner. Evaluatoren vil indsætte en række noter, hvor der er brug for at forklare lokale resultater særskilt.

Kvantitative resultater

Projektets kvantitative resultater er fremkommet på baggrund af analyse af projektets deltagerregistreringer. Alle deltagere er registreret gennem et startskema, som indeholder en række stamdata på hver enkelt deltager. Og endelig et ophørsskema, som viser deltagernes status ved udslusning fra projektet.

I alt 167 unge har deltaget i projektet. Målet var optagelse af 170 deltagere, så målet er tilnærmelsesvis opfyldt.

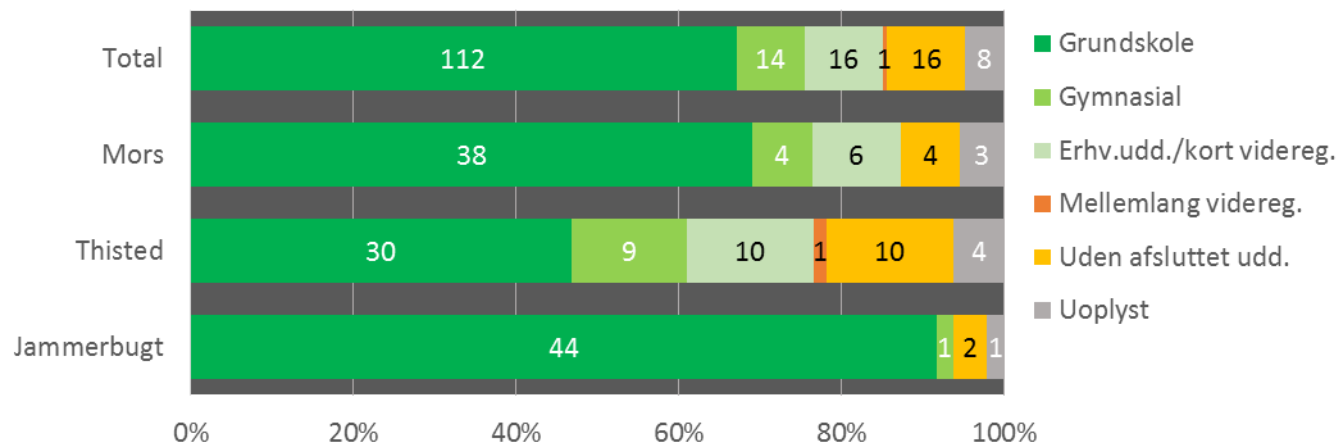
FIGUR 1: Deltagernes fordeling på køn

Figuren ovenfor er baseret på besvarelsen af spørgsmål 1.1 i projektets startskema.

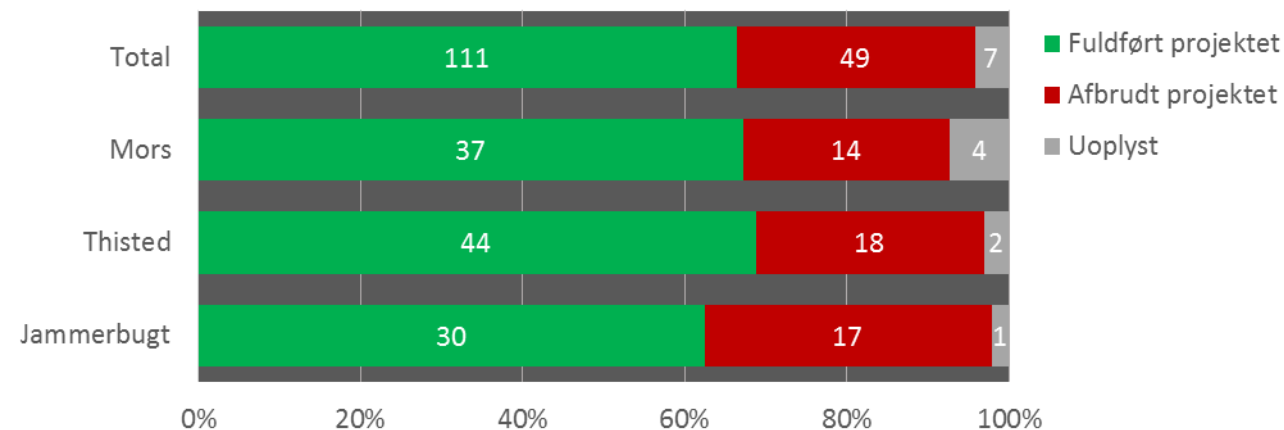
Der ses en meget lille overvægt af mænd blandt projektets deltagere. Samme tendens ses i alle tre lokale projekter.

FIGUR 2: Deltagernes fordeling på højest fuldførte uddannelse

Figuren ovenfor er baseret på besvarelsen af spørgsmål 2 i projektets startskema. Mere end 2/3 af projektets deltagere har grundskole, som højeste gennemførte uddannelse ved opstart i projektet. Jammerbugt adskiller sig fra øvrige lokale projekter ved ca. 92 % med blot grundskole som baggrund. Mens Thisted markerer sig med flest deltagere med gennemført ungdomsuddannelse bag sig.

FIGUR 3: Deltagernes fordeling på, hvorvidt de har fuldført projektet eller ej

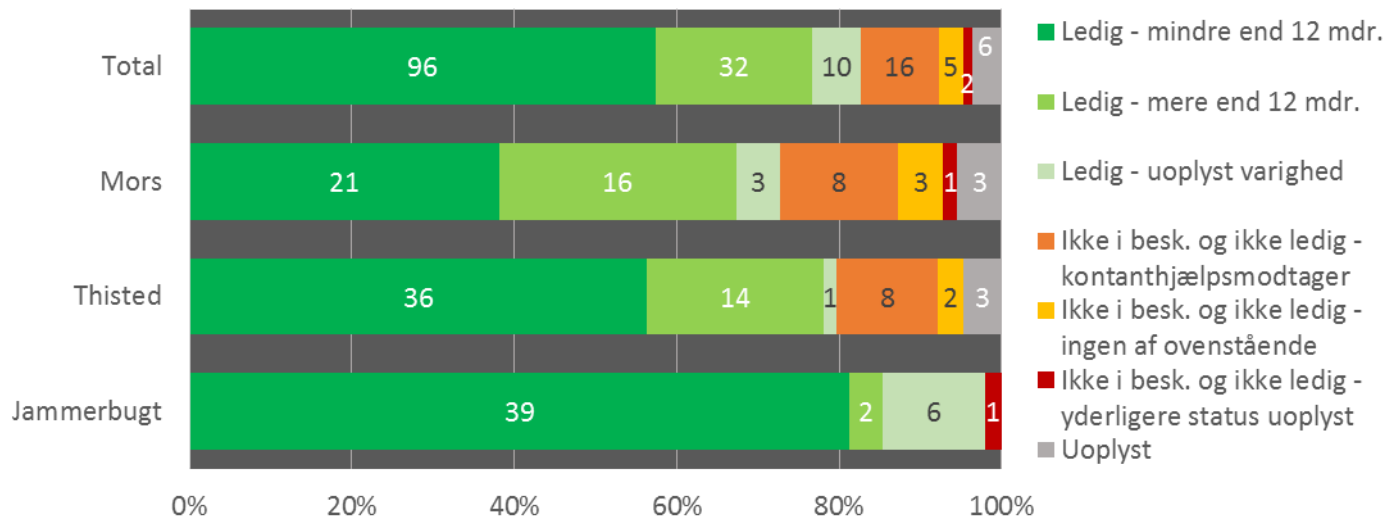

Figuren ovenfor er baseret på besvarelsen af spørgsmål 3 i projektets ophørsskema.

Opgørelsen over gennemførte forløb viser, at ca. 2/3 af deltagerne gennemfører projektforløbet. Opgørelsen skal sammenholdes med opgørelsen over projektets udslusning. Her ses, at næsten halvdelen af deltagere i Jammerbugt er udsluset til

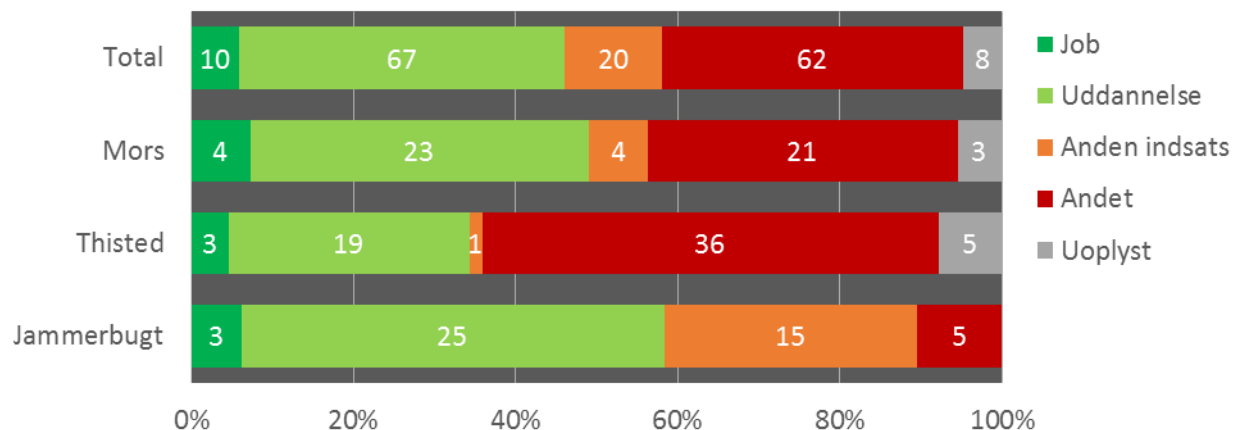
andet tilbud. Jammerbugt har arbejdet med tidsubestemte forløb, og det er evaluators vurdering, at andelen af afbrudte forløb skal ses i sammenhæng med udslysning til andet tilbud og dermed som fortsat udvikling/progression i indsatsen for den unge.

FIGUR 4: Deltagernes fordeling på arbejdsmarkedstilknytning ved projektstart

Figuren ovenfor er opgjort på baggrund af spørgsmålene 4 og 4.1-4.3 i projektets startskema.

FIGUR 5: Deltagernes fordeling på udslysningsstatus ved projektophør

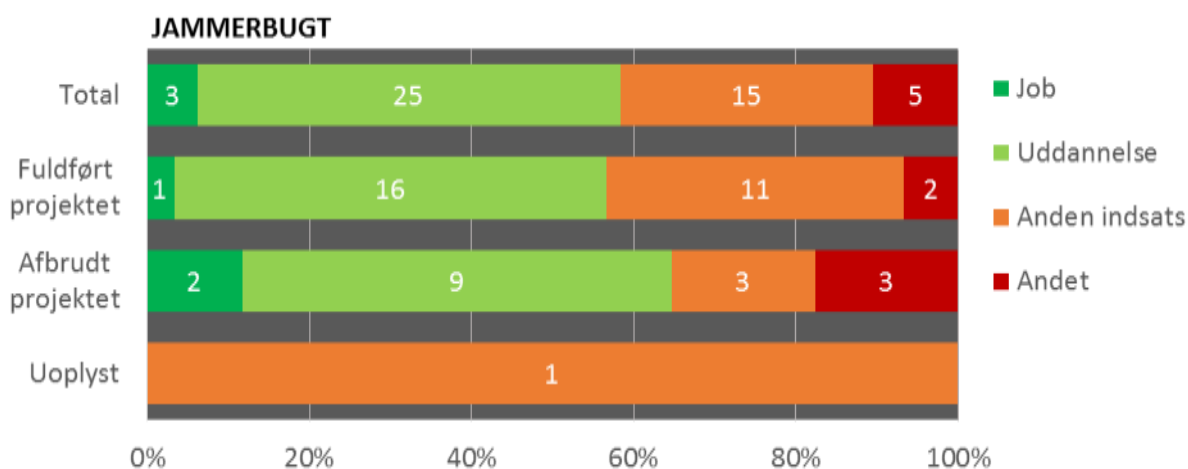

Figuren ovenfor er baseret på særligt indhentede registreringer fra de tre projekter på hver af projektdeltagerne med hensyn til, hvad den enkelte er udslyset til ved ophør i projektet. Opgørelsen viser, at ca. 40 % af deltagerne på Mors og ca. 50 % i Thisted ikke kommer videre i job, uddannelse eller anden indsats, mens denne

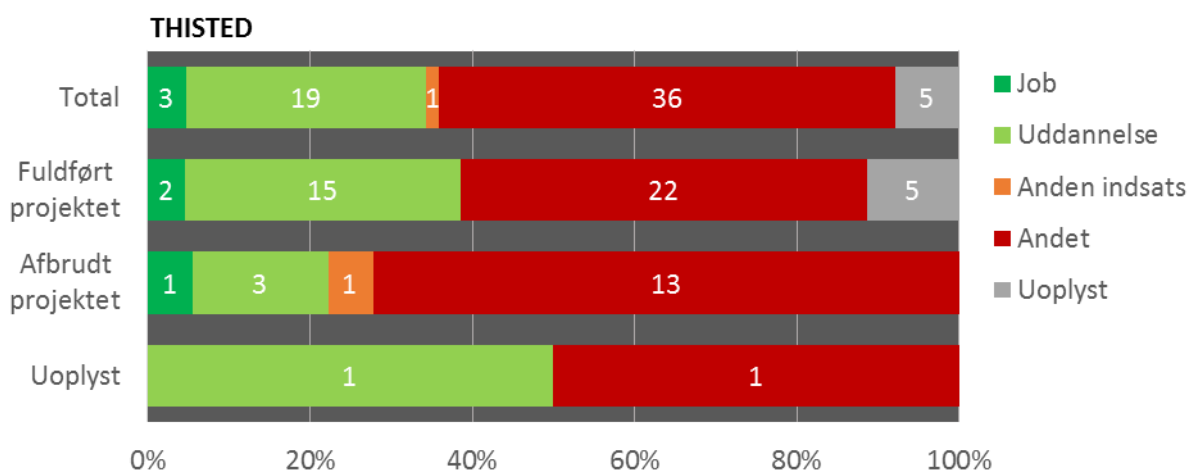
andel udgør mindre end 10 % i Jammerbugt. Kategorien andet er brugt, hvor udslusning ikke indgår i en af de tre øvrige kategorier.

Som det fremgår af den kvalitative beskrivelse af projektets ungemålgruppe, har Parkourforløbene i de tre lokale projekter været med til at synliggøre belastninger, som kan forklare den unges manglende tilknytning til uddannelse eller job. Det er evaluators vurdering, at den tidsubestemte tilknytning i Jammerbugt er med til at fortsætte progressionen i den unges forløb, så opnået kontakt, viden og koordinering skaber værdi og progression for den unge og for de involverede aktører.

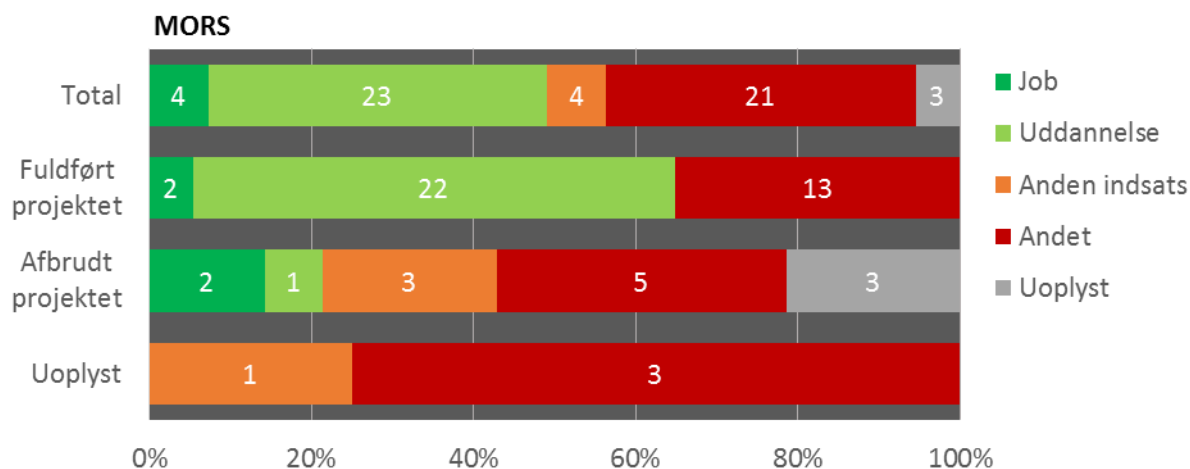
FIGUR 6: Deltagernes fordeling på udslningsstatus ved projektophør

FIGUR 7: Deltagernes fordeling på udslningsstatus ved projektophør

FIGUR 8: Deltagernes fordeling på udslningsstatus ved projektophør

Figureerne ovenfor er baseret på særligt indhentede registreringer fra de tre projekter på hver af projektdeltagerne med hensyn til, hvad den enkelte er udslet til ved ophør i projektet – samt spørgsmål 3 i ophørsskemaet.

Tre lokale projekter

I de følgende tre afsnit beskrives arbejdet i de tre lokale projekter, hvor man dels har arbejdet med en række tværgående temaer og dels har arbejdet med specifikke lokale temaer.

Jammerbugt Kommune

Decentral projektledelse, lokale strategigruppe og "central" ekstern konsulent

I Jammerbugt er der blevet arbejdet med decentral projektledelse. Denne opgave er varetaget af projektets lokale koordinator. Dette betyder i praksis, at det har været let og tidsbesparende at træffe beslutninger om projekt UJJU. Drøftelserne er taget lokalt, hvorpå det har været muligt at handle med kort varsel.

Det vurderes, at den decentrale projektledelse er den primære årsag til, at det har været muligt at implementere et godt lokalt samarbejde om UJJU og Parkourforløbet. Det lokale samarbejde har i kraft af den decentrale projektledelse været smidigt, idet det har været muligt at træffe beslutninger og skride til handling med kort varsel. Det vurderes, at den decentrale projektledelse er et væsentligt element i forhold til implementeringen af Parkour og de elementer, der er beskrevet i projektet i øvrigt.

Den decentrale projektledelse har yderligere bevirket, at der lokalt har været mulighed for at træffe afgørelser om økonomiske dispositioner smidigt og effektivt.

Netværksmødet som koordinerende forum – systematik, struktur og mødeledelse

I Jammerbugt holdes der to typer af netværksmøder:

På samarbejdsplan er der etableret en lokal strategigruppe. Den lokale strategigruppe i Jammerbugt Kommune har bestået af Leder af VUC, leder af UU, leder af produktionsskolen Unge Center Jammerbugt, leder af jobcentrets kontanthjælps-team og koordinator for projekt UJJU.

1. Der afholdes koordinerende møder tre til fire gange årligt. Her koordineres de overordnede forhold om projektet lokalt og Parkourforløbet. Den lokale strategigruppe fungerer som en støttefunktion i forhold til Parkourforløbet. Der afstemmes eksempelvis forhold vedrørende anvendelse af lokale projektmidler, samarbejdet om de unge eller mulighederne i vejledningen af de unge.

Det er evaluators vurdering, at den lokale strategigruppe i Jammerbugt har fulgt udviklingen i projektets målgrupper, udvikling og justering af metoder og tilgange i de konkrete indsatser og udvikling af det konkrete samarbejde om den samlede indsats meget tæt. Det er kendetegnende, at de fleste af gruppens medlemmer har været gennemgående i hele projektperioden – fra ide, intention til forankring af ny ungepraksis.

Strategigruppen er dog opmærksom på, at det kræver en vedvarende opmærksomhed og indsats at fastholde fælles fodslag og ejerskab til projektets intention og ide. Et medlem af strategigruppen fortæller om udfordringer i at opnå det nødvendige ejerskab til et enkelt projekt, som blot er en lille brik i den samlede butik. Og et samspil mellem projektets praktikergupper er i høj grad med til at skabe de fælles fortællinger, som skaber ejerskab hos de bagvedliggende partnerorganisationer.

2. På projektets praktikerniveau afholdes efter behov koordinerende møder. Dette foregår i to sammenhænge:
 - a. De involverede lærere: en til to gange om måneden afholdes et koordinerende møde i lærergruppen. Her drøftes de observationer, der er gjort i forhold til gruppen eller den enkelte, og der afstemmes en fælles tilgang til holdet. Yderligere drøftes fælles temaer, som der undervises efter.
 - b. Praktikerne i partnergruppen mødes jævnligt for at gennemgå enkelte unge eller hele listen af unge. Dette sker for at sikre, at der arbejdes i fællesskab på at afklare de unge i den rigtige retning. Her drøftes også, om Parkour fortsat er det rigtige tilbud til hver af de unge, eller om der skal iværksættes nogle støttende foranstaltninger.

Igennem de sidste to år har en sagsbehandler fra jobcenteret haft sin arbejdsplads hos Parkour to til tre dage om ugen. Dette har styrket den samlede indsats markant, ligesom det sender et tydeligt signal om, at vi står sammen om de unge. Samarbejdet imellem UU, jobcenter og VUC er sidst i perioden blevet styrket yderligere, idet jobcenterets ungeenhed er flyttet ind hos VUC. Der samarbejdes således dagligt med både ungeenhedens visitation, UU og de medarbejdere, der varetager de unges sagsbehandling. Dette bevirker, at arbejdet med de unge og om forløbet er blevet langt mere smidigt.

Evaluator oplever, at det lokale projekt har udviklet et stabilt fundament for samarbejdet i den lokale ungeindsats. Der er udviklet en kerne/en base, som kan være udgangspunkt for løbende justeringer og udviklinger i takt med ændret målgruppesammensætning, ændrede rammevilkår og inddragelse af nye aktører i nye tværgående tilbud for målgruppen.

Det er evaluators vurdering, at man i Jammerbugt Kommune har formået at arbejde med projektets tre niveauer på samme tid og på den baggrund har skabt resultater for målgruppen, har udviklet metoder, redskaber og nye fælles tilgange i indsatsen. Et medlem af den lokale strategigruppe har den opfattelse, at man med projektet har sendt unge videre i uddannelse med langt bedre forudsætninger for at kunne fastholde deres uddannelsesforløb. Og at man nu har udviklet en model, som kan finansieres inden for eksisterende ressourcer. Ressourcerne er til stede og kan bruges på nye måder gennem nye samarbejdsmodeller.

Mentorordning

Jammerbugt har valgt at bruge projektets første tillægsbevilling på en mentorordning. Som opstart herpå er der afholdt en fælles temadag med direktør Tom

Thinggaard, MEN2R. Her blev det drøftet, hvad en mentor er, og hvad en mentor typisk arbejder med og hvordan. Følgende emner indgik i temadagen:

- Den professionelle mentor – hvilke roller skal mentor have? Ikke have!
- Snitflader og indsatsområder – virksomhedsmentor, uddannelsesmentor og social mentor
- Hvad skal være en mentors drivkraft?
- Forberedelsen i organisationen – om kulturmødet og inklusion
- Mentorskabets fem faser
- Samtaleteknik
- Målsætninger og motivation
- Kompetenceafklaring og udvikling – herunder uddannelseskompetencer og sproglige kompetencer
- Pas på dig selv mentor!
 - Præsentation af værktøjskassen "Mentor for udsatte unge"¹⁸.
 - Forventningsafstemning
 - Samtaleskema
 - Kompetenceudviklingsskema
 - Skema til vurdering af sproglige kompetencer
 - Skema til brug ved arbejdsprøvning
 - Motivationskortet
 - Tjekliste.

I forlængelse heraf er der blevet etableret en mentorfunktion, som er tilknyttet Parkourforløbet ca. 12 timer om ugen. Mentoren deltager i den fælles vejledning og samtaler med de unge, men hun hjælper også de unge i forhold til individuelle problematikker, som ikke har direkte tilknytning med Parkourforløbet eller uddannelsesvalg.

Det har taget lidt tid for de unge, at få mod til at benytte mentorfunktionen og til at finde ud af, hvad hun kan bruges til. I samarbejde med projektkoordinator og forløbets praktikere er der udvalgt nogle unge, hvor det vurderes, at de vil kunne drage nytte af en mentor, hvorefter mentoren har taget kontakt til de pågældende. Efterhånden har flere unge øjnet muligheden for at få ekstra støtte. De har derfor selv taget kontakt til mentor.

I forbindelse med mentoropgaven er der blevet optaget flere unge på Parkourforløbet for herved at sikre, at der vil være nogle unge, som mentorfunktionen kunne afprøves på. På den baggrund har vi gjort nogle erfaringer med mentorfunktionen, og resultatet peger på, at det er en løsning, der bør indarbejdes i Parkourforløbet fremover. Der er en klar fordel i at være flere omkring gruppen, ligesom der også er en fordel i at have forskellige roller i kontakten med de unge.

Det er evaluators vurdering, at tilknytning af mentor til Parkourforløbene skaber synergi, øger effekten af mentors kontakt og kendskab til den unge, gør mentor tilgængelig for den unge og skaber en handlingsparathed, som klarer den unges udfordringer, inden de vokser sig større.

¹⁸ <http://www.mentorbogen.dk/forlag.html>

Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart

I Jammerbugt er der blevet arbejdet med for-forløb. Tilbuddet er givet til de unge, der ikke umiddelbart har kunnet opstartes på Parkour. Årsagen kan være, at der afventes en opstartsdato på et nyt Parkourforløb, eller at den unge af forskellige årsager ikke har været i stand til at fremmøde på Parkour. Det kan eksempelvis være, at den unge inden opstart skal have gennemført et behandlingsforløb.

For-forløbet har typisk været et individuelt forløb, hvor der er en jævnlig kontakt med den unge, men der har også været tale om forløb, hvor en mindre gruppe unge mødes – typisk en gang om ugen.

For-forløbet giver mulighed for at tage individuelt hensyn til den unge, ligesom det giver mulighed for, at den unge straks efter visitering til Parkour vil opleve, at der er en kontakt og en progression.

Evaluator har på baggrund af interview med interessenterne det indtryk, at man i Jammerbugt i væsentlig grad har en dialogbaseret visitationspraksis. En visitation, som bygger på dialog med den unge, sagsbehandler og koordinator på Parkourforløbene. I nogle tilfælde kan man være i tvivl om formålet med visitation til Parkour men bliver enige om at prøve forløbet af og se, hvad der kunne komme ud af det. Undervejs i forløbet bliver man klogere på de behov, den unge har, og hvilke mål man kan sætte. Den overordnede retning for Parkour er altid uddannelse, men vejen derhen skal nogle gange findes ad omveje og med tilføjelse af diverse parallelle tilbud.

De unge, som evaluator har snakket med, er meget bevidste om, at Parkour skal bidrage til grundig afklaring af deres vej til uddannelse. De ved, hvilke mål de skal arbejde med, hvad der står i vejen for deres mål. Og alle er bevidste om retningen – uddannelse.

Koordinator fortæller, hvordan daglige observationer er med til at skabe et bedre grundlag for arbejdet med den enkelte unge. Man bruger de regelmæssige teammøder for undervisere, mentor og koordinator til at drøfte observationerne af den enkelte unge, så billedet bliver så nuanceret og kvalificeret som muligt. Koordinator fortæller, at man også er blevet bedre til at se den enkelte unges problematikker.

Det er koordinators vurdering, at teamet også er blevet bedre til at se de problematikker, som den unge slås med. Og de er blevet bedre til at gå i dialog med den unge om det. Der er sket en faglig udvikling af indsatsen for den unge under Parkourforløbet. De fælles drøftelse i teamet er både med til at kvalificere indsatsen for den unge og forholdet. Det betyder også, at man udvikler en fælles tilgang. Man oplever, at kontinuitet i samarbejdet er med til at bygge en faglighed op, så man når længere i sin pædagogiske indsats.

I forbindelse med afslutning af forløbet udarbejdes en faglig udtalelse, som kommer hele vejen rundt om den unges situation. Denne beskrivelse indgår efterfølgende i jobcentrets indsats for den unge, så de har et bedre grundlag at arbejde videre på.

Den lokale strategigruppe laver en direkte kobling mellem en grundig visitation og graden af succes i Parkourforløbet. Det er afgørende, at alle ved, hvad målene er, hvad der skal arbejdes med for at nå målene, og at der sættes mindre konkrete og tidsafgrænsede delmål, så både den unge, mentor og koordinator samt sagsbehandlere kan se progressionen i den enkelte unges forløb.

Strategigruppen er også meget optaget af den meget individuelle tilgang til den unge. Mange af projektets unge har været gennem adskillige forløb, som ikke har ført til noget resultat. Derfor er det afgørende, at den unge oplever sig set og hørt på en anden måde i Parkour. At man i visitationen aftaler mål, som tager udgangspunkt i den unges situation her og nu og hen ad vejen inddrager tidligere erfaringer og erhvervede forudsætninger for at nå målene.

Det er evaluators vurdering, at der er sket en faglig udvikling af projektets ungepraksis gennem arbejdet med Parkourforløbene.

Udvikling af mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer

I Jammerbugt arbejdes med fleksible Parkourforløb. I praksis betyder dette, at:

- jobcenteret kan visitere til forløbet hele året
- der afholdes visitationssamtaler løbende
- der kan startes op på Parkour hver mandag. Alternativt startes den unge i for-forløb
- der er ingen slutdato på Parkourforløbet. Den unge er tilknyttet Parkour, så længe det giver mening. Som udgangspunkt skal den unge ved afslutning overgå til en anden aktivitet eller en uddannelse
- der kan laves virksomhedspraktikker efter behov, ligesom der kan indgå andre individuelle aktiviteter – eksempelvis et forløb hos psykolog
- den unge som udgangspunkt deltager i alle Parkourforløbets aktiviteter. Der kan dog træffes særlige aftaler i forhold til fremmøde, såfremt den unge ikke er i stand til at møde til alle aktiviteter
- der holdes individuelle samtaler efter behov

De unge fortæller, at de har forskellige aftaler for deres deltagelse i Parkour. Der kan være forskelligt timetal og periode, forløbene kombineres med andre tilbud eks. psykiatrisk udredning, der kan etableres praktik m.m.

Mange har været gennem andre forløb tidligere – flere uddannelsesforløb, aktiveringsforløb og andre forløb. De oplever ikke, disse forløb har gjort dem mere afklaret eller forberedte på uddannelse. Og uden at det har ført til en egentlig afklaring. Med Parkourforløbet forventer de unge at blive klar til uddannelse og lære, hvordan de kan gennemføre en uddannelse. Her oplever de også, at der ses på, hvordan man fungerer som menneske. De hjælper de unge med at tænke over tingene, så de finder ud, hvad de vil.

De unge oplever en sammenhæng og samarbejde mellem koordinator og mentor på parkourforløbet og den kommunale sagsbehandler. De har den primære og

konkrete kontakt til koordinator og mentor på forløbet, og oplevelserne herfra bruges i samtalen med sagsbehandleren.

Evaluator oplever, at de unge er meget bevidste om, at uddannelse er retningen, men at de hver især skal finde den vej, som passer til dem. De unge tænker primært på de traditionelle uddannelser inden for erhvervs- og sosu-området. De manglende praktikmuligheder er meget demotiverende, og det bliver vigtigt for den unge at se på muligheden for praktik, inden de påbegynder en uddannelse.

En ung oplever, at det stærke fokus på karakter som adgangskrav giver et pres på de unge, som har det skidt med eksamen og giver yderligere stresspåvirkning. Det er ifølge de unge irriterende at blive målt på evnen til at gå til eksamen og ikke på sin daglige arbejdsindsats. De unge kunne godt tænke sig en anden måde at blive vurderet på. Det føles som om, man bliver målt med den forkerte målestok.

De unge fortæller om skoletræthed og oplever, at uddannelse er blevet for boglig. Flere har været på produktionsskole og synes bedre om den praksisnære undervisning. For dem ville en uddannelse gennem konkrete opgaver i tilknytning til en virksomhed være optimal.

Parkourforløbenes fælles vejledning bliver fremhævet af flere unge. De har gennemført flere test, som opleves meget brugbare og giver dem et billede af deres egne styrker. Og de lægger meget vægt på de mange emneorienterede undervisningsforløb, som giver viden om grundlæggende personlige eller samfundsmæssige forhold. Det kan være arveanlæg, psykisk sygdom, grundloven, kongerækken eller andre emner.

Koordinator og mentor fortæller, at de unge tvinges til at arbejde med nyhedsemner i den fælles vejledning. De emner, som der arbejdes med, er de emner, som der er energi i. Når vi kommer i gang, er de rigtig gode til at være med i diskussionen. Koordinator får også en viden om den unge, når man ser hvilke emner der vælges. Samfundsparathed og dannelse er det overordnede formål med den fælles vejledning. Det skal være med til klæde den unge på til at begå sig på arbejdspladsen og i samfundet.

Det er afgørende for forløbene, at de unge oplever, at de bliver behandlet med værdighed. At man opfører sig ordentligt over for hinanden. Og der lægges vægt på, at den tidsbegrænsede ramme er fjernet, og at man kan være på holdet, så længe det giver mening, og der er progression i forløbet. De fleste unge vil gerne være med, fordi det er godt at have noget at stå op til og være en del af. I nogle perioder er der meget fint fremmøde.

Ordningen med det rullende indtag er afgørende for at sikre, at holdene er fyldt op. Det giver en mere smidig visitation, og den unge kan starte umiddelbart efter. De unge er gode til at danne netværk med hinanden og tage nye ind i gruppen.

Fællesskabet på holdet betyder rigtig meget for de unge. De fortæller, at det kan være noget frustrerende, at der løbende kommer nye ind på holdet. På den anden side er det positivt, at man kan starte med det samme, når man bliver visiteret til Parkour. De unge fortæller, at koordinator og mentor på holdet er gode til at in-

formere på holdets facebookgruppe, når nye starter op. Så er man forberedt, når man møder op mandag morgen.

Det er vigtigt for de unge, at man kan snakke med hinanden på holdet. Når der kommer nye på holdet, kan det påvirke de fælles snakke, hvis ikke alle bidrager. Det er vigtigt, at man hjælper hinanden og kan snakke sammen om de ting, som man beskæftiger sig med. Det er evaluators vurdering, at der er en bærende kultur på Parkourholdene, som nye socialiseres ind i. De unge oplever, at de får nye venskaber, som fortsætter over i fritiden, og når de fortsætter i uddannelse eller andet.

Facebookgruppen betyder rigtig meget for de unge. Den er en slags livline til holdet og til aktiviteterne. Man kan løbende følge med, selv om man på nogle tidspunkter er fraværende på grund af andre tilbud eller af anden årsag. Og det er nemt at gå ind og tage kontakt til de andre i gruppen, hvis man vil lave aftaler. De færreste skriver selv i gruppen, men man læser, hvad der foregår. Det er primært koordinator og mentor, som opdaterer aktiviteterne på holdet.

De unge bidrager også til fællesskabet ved løbende at holde fast i hinanden gennem sms og andre henvendelser. Det er vigtigt, at andre er der, når man selv møder op. Nogen giver også udtryk for en opmærksomhed på hinanden og giver hinanden et lille skub.

De fleksible forløb stiller store krav til underviseres, mentors og koordinators evner til at differentiere indholdet i undervisningen og i de aktiviteter, som foregår på holdene. Nogle undervisere må erkende, at undervisning af disse målgrupper og under disse forhold kræver helt særlige forudsætninger – både personligt og fagligt. Parkours tilknytning til VUC har givet øvrige undervisere en større indsigt i de helt særlige metoder og tilgange, som arbejdet med disse unge kræver.

Mentor og koordinator fortæller, hvordan der i arbejdet både er fokus på den enkelte unges behov og samtidig er opmærksomhed på hele holdets betydning. Der arbejdes meget med rummelighed og fællesskab som en del af indsatsen for den enkelte og dennes udvikling.

Koordinator fortæller om unge, som stikker hovedet indenfor, når de om morgenen er på vej til deres nye klasse. De unge lægger vægt på, at Parkour foregår på VUC. Det er meget forskelligt, hvornår den unge er parat til at gå videre med nye aktiviteter og tilbud. For en del unge er næste skridt et undervisningstilbud på VUC. Og dette skridt er noget lettere at tage, fordi det sker i vante omgivelser.

Både mentor og koordinator fortæller om individuelle samtaler med den unge. Den tætte kontakt gør det muligt at tage fat i konkrete situationer i dagligdagen og bruge det som afsæt for snakken. Det kan være sociale situationer på holdet, som skal håndteres, det kan være nye personlige og private omstændigheder, som skal håndteres, eller det kan være mere formelle møder, hvor sagsbehandlere og andre indgår i aftaler om nye tiltag.

Evalueringen efter projektets første fase 2011-2012 viste, at der var behov for mere dybdegående vejledningsindsats. Både unge og sagsbehandlere oplevede, at de

unges uddannelsesplaner var for overfladiske. Erfaringerne fra projektets tillægsperiode viser, at det er vigtigt at forstå den proces, de unge er undervejs med. De unge befinder sig i en transition, som skal bringe dem videre i en mere stabil tilknytning til uddannelse. Det vil betyde forskellige meldinger undervejs i processen og disse kan skifte flere gange.

Progressionen i den unges forløb registreres i forbindelse med de løbende samtaler med den unge. Progressionsmålinger er på nuværende tidspunkt på et mere overordnet plan, og man vil gerne udvikle redskaber, der i højere grad dokumenter de små skridt i retning mod uddannelse. Der arbejdes med en lang række faktorer, som står i vejen for uddannelse. De eksisterende dokumentationsredskaber passer ikke til den bredde, som projektets målgruppe skal arbejde med.

Der skelnes i projektet mellem mentorens sociale indsats for den unge og den uddannelsesvejledning, som finder sted i projektet. Der skal arbejdes med en række sociale forhold, for at den unge bliver klar. Men dette skal ske parallelt med de uddannelsesforberedende aktiviteter.

Både koordinator og mentor oplever en styrke i, at der er et fag-fagligt indhold og fokus på Parkour. Det er måske umiddelbart ikke det den unge har brug for, men det sætter en ramme og en retning for forløbene. Og det er med til skabe en ramme at vurdere og vejlede ud fra. Der tages udgangspunkt i de unges adfærd og reaktioner i hverdagen, så snakken bliver taget i situationen.

Udvikling af mere fleksible praktikperioder – varighed og indhold

Det har igennem projekt UJJU vist sig, at mange unge ikke er parate til at varetage en jobfunktion og/eller at være på en arbejdsplads 37 timer ugentligt. Derfor er det besluttet i Jammerbugt, at virksomhedspraktik ikke er en obligatorisk aktivitet. Der etableres kun virksomhedspraktik i det omfang, som giver mening. Som udgangspunkt etableres en virksomhedspraktik på fire uger. Opgaver og det ugentlige timetal aftales med virksomheden og tager udgangspunkt i den unges arbejdssevne. Ved afslutning af de fire uger kan der aftales en forlængelse på yderligere fire uger, hvor arbejdsopgaverne eller timetallet justeres.

En ung fortæller, at han p.t. er i praktik, samtidig med han er i gang med psykiatrisk udredning. Det er derfor svært for ham at have fokus på formålet med praktikken, når han ikke kender resultaterne af sin udredning. Den kan få betydning for evt. efterfølgende erhvervsvalg og tilknyttede uddannelsesretning.

En anden ung fortæller, at hun har gået meget længe og ventet på at få en praktik, som var relevant i forhold til hendes erhvervs- og uddannelsesvalg. Det har ikke vist sig muligt, og hun har nu besluttet at starte på HF, så hun bruger tiden på at styrke sine muligheder for evt. skift i erhvervsvalg.

De unge oplever, at de i flere sammenhænge løber ind i blindgyder, som handler om manglende sammenhænge mellem skoleforløb og praktikaftaler. Og de oplever sig meget alene i opgaven med at finde veje gennem de mange forskellige systemer og ordninger. Det kan let blive uoverskueligt.

Det er evaluators vurdering, at flere af de unge ønsker en praksisnær vej til uddannelse og øgede muligheder for praktik og tilknytning til virksomhederne. Og strategigruppen fortæller, at et nyt og mere praksisrelateret tilbud til unge er under udvikling i kommunen, så de mere praksismotiverede unge får en ny mulighed.

Sundhed

I Jammerbugt er der blevet arbejdet med sundhed ud fra en holistisk tilgang. Der har ikke været tale om løftede pegefingre og gennemgang af kostråd. Derimod er der blevet arbejdet med at skabe en selvforståelse af, hvad man kan gøre på det personlige plan for at få en bedre tilværelse, mere energi og mere livsglæde.

Følgende temaer er blevet gennemgået via eksterne undervisere:

Modul 1: Præsentation & Intro

Stikord: Præsentation af undervisningsplan, walk and talk (ud) og procesøvelser.

Modul 2: Kropssprog & Adfærd

Stikord: Anerkendelse. At blive set og hørt. Basale behov. Tilstedeværelse i verden på mange måder.

Modul 3: Ha-det-godt-hed

Stikord: Sundhed, mad og motion. Energi. Udstråling. Walk and talk (eller anden bevægelse).

Hvem er jeg?

Modul 4: Målsætninger med et kig i krystalkuglen

Stikord: Selvtillid vs. selvværd. Opsamling. Futurepace. Holdets plakat.

Modul 5: Opsamling

Stikord: Futurepace. Holdets plakat.

Som supplement til gennemgangen af sundhed har der været igangsat forskellige aktiviteter, ligesom der er blevet indkøbt nogle materialer. Bevillingen er blevet brugt på:

- en kok, som lavede mad sammen med de unge. Der blev i grupper lavet et antal retter, som blev samlet på en fælles buffet
- en tur i Nr. Sundby Funcenter. Her blev der leget og dystet i forskellige aktiviteter
- indkøb af bordfodbold, dartpile og et bobspil. Formålet er at skabe et alternativ til at bruge pauserne på rygning og til at skabe mulighed for bevægelse og leg.

Endelig er der indført en rutine med en ugentlig gåtur. De unge fortæller, at denne tur betyder rigtig meget. Det giver et dejligt afbræk i hverdagen, og man ser frem til at gå sammen med de andre. Dog helst ikke når det regner!!

Mange af de unge har en usund livsstil målt på de anbefalede sundhedsfaktorer KRAM¹⁹. Der er brug for en individuel indsats, som kan vejlede den unge til at træf-

¹⁹ http://www.si-folkesundhed.dk/upload/resultat_final_bagside_web.pdf

fe flere sunde valg. Men det er svært for den unge, som har et meget lille overskud i hverdagen. Der er i projektet en tro på, at en bedre sundhed kan forbedre den unges uddannelsesmæssige mål.

Det handler også om, at den unge lærer, at motion og sundhed også kan være sjovt og hyggeligt og forbundet med gode oplevelser. Og projektet sammen med kokken var med til at skabe stolthed.

Koordinator og mentor har en stor opgave når andre fagpersoner inddrages i forbindelse med konkrete forløb. De eksterne undervisere og fagpersoner skal matches rigtigt i forhold til de konkrete unge og forberede de unge til de konkrete aktiviteter. Men mentor og koordinator blander sig ikke, når aktiviteten kører. Der skal den eksterne fagperson have lov til at sætte sit eget aftryk på forløbet.

Thisted Kommune

Det følgende afsnit indeholder en gennemgang af de aktiviteter, som er foregået i det lokale projekt i Thisted. Evaluator har ikke haft adgang til det strategiske arbejde og til arbejdet med implementering af projekt UJJU i Thisted. Der ses ikke en sammenhæng mellem den lokale projektkoordinator's arbejde og den strategiske proces. Det er dog evaluators vurdering at arbejdet med projektets organisatoriske forankring er sket sideløbende og at Uddannelsesgaranti Thy bliver den efterfølgende ramme for en fælles ungeindsats i Thisted.

Uddannelsesnetværk Thy²⁰ - et netværk af ungeaktører

Af arbejdsgrundlaget for Uddannelsesgaranti Thy fremgår, at Thisted har arbejdet med etablering af netværk af ungeaktører, som alle deltager i indsatsen for at nå 95 % af målsætningen. Netværket skal styrke samarbejdet mellem kommunen, ungdomsuddannelserne og andre ungeaktører. Fælles for netværket er, at den unge er i centrum, og at den fælles ansvarsfølelse på tværs af de forskellige indsats derfor må udvikles og koordineres. Målet er, at de unge oplever en sammenhængende indsats og opbakning, uanset hvilken instans de p.t. er i kontakt med.

Uddannelsesgaranti Thy vil etablere et forpligtende samarbejde, som ikke kun udveksler informationer men også laver aftaler om helt konkrete tiltag for enkelte unge eller grupper af unge, som har svært ved at opnå eller fastholde kontakt til uddannelsessystemet. Netværket skal give et bedre grundlag for dette arbejde, idet netværksarbejdet giver mulighed for, at deltagerne får større kendskab til hindrens rammevilkår og konkrete muligheder for at bidrage til indsatsen.

²⁰ <http://ugt.dk/wp-content/uploads/2014/10/Arbejdsgrundlag-UGT.pdf>

Netværket er organiseret på tværs af de 14 lokale aktører på ungeområdet og på tre organisatoriske niveauer:

- Medarbejder-/praktikerniveau
- Mellemliderniveau
- Chef- og direktørniveau.

Hensigten er at skabe tilbud, hvor de unge oplever et flow og en sammenhæng i modsætning til afbrudte forløb, selv om der måske har været omvalg undervejs. Indsatsen koordineres mellem de forskellige aktører, og den unge følges tæt. Målet med det koordinerede tværfaglige samarbejde er at sammensætte individuelle forløb og give individuel støtte, så den unge får mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Der arbejdes således sammenhængende, proaktivt, forebyggende og helhedsorienteret. Den unge undgår frafald og perioder uden aktivitet i sit uddannelsesforløb, så den unge hele tiden er på vej og som udgangspunkt tilmeldt et ordinært ungdomsuddannelses tilbud.

Der er udviklet en "drejebog" for videreførelse og forankring af Uddannelsesnetværk Thy og netværkets koordinerende funktion er placeret i UU Thy.

Tilbud til 2-sprogede unge

Der har i tillægsperioden været arbejdet med udvikling af tilbud til 2-sprogede unge:

Formål

- At skabe sammenhæng mellem brobygningstilbuddet og de unges videre liv gennem brobygning på ungdomsuddannelserne og/eller virksomhedspraktik
- At de unge får kendskab til det danske uddannelsessystem og afklares i forhold til et realistisk uddannelsesvalg
- At give tosprogede unge tilstrækkelige kundskaber i dansk, matematik, andre fag samt kulturforståelse, således at de har en reel mulighed for at vælge, påbegynde og afslutte en ungdomsuddannelse
- At afdække hvilke behov for støtte den enkelte unge har brug for i forhold til at kunne gennemføre uddannelsesforløbet - gennem en grundig visitationsproces
- At give de unge udvidet uddannelsesvejledning
- At deltagerne kvalificerer sig til at kunne deltage i en kompetencegivende uddannelse
- At deltagerne opnår en almen dansksproglig kvalificering samt introduceres til kultur og samfundsforhold i Danmark
- At deltagerne på sigt kan varetage erhvervsarbejde og kan fungere aktivt som samfundsborger

Oplæg til denne indsats er klar til politisk behandling og efterfølgende implementering.

Kompetenceudvikling Team Uddannelse

I Thisted har man i tillægsperioden gennemført fælles kompetenceudvikling for Team Uddannelse. Man har arbejdet med følgende temaer:

- Ungetypologier og procedureoversigt
- Rolle- og opgavefordeling – *mødekultur og de ressourcetsvage unge*
- Tankesæt og tilgang – værdigrundlaget som fælles afsæt
- Tankesæt og tilgang – værdigrundlaget som fælles afsæt

Decentral projektledelse og "central" ekstern konsulent

Der har ikke været etableret en egentlig strategigruppe i tilknytning til projektet i Thisted, ligesom der ikke har været en organisatorisk tilknyttet projektledelse lokalt. Arbejdet med implementering og forankring af projektets ide og intentioner er primært sket i relation til Uddannelsesgaranti Thy og i en mere parallel og ad hoc og aktivitetsrelateret organisering.

Projektkoordinator for det lokale projekt i Thisted fortæller, at hun primært har arbejdet med ungeforløb og har samarbejdet i relation til Parkourforløbene. Der ses i praksis ikke en direkte organisatorisk sammenhæng mellem aktiviteterne i Parkour og det sideløbende arbejde med udvikling af Uddannelsesgaranti Thy.

Arbejdet for koordinator i det lokale projekt i Thisted har været præget af den overordnede projektleders sygdom og efterfølgende fratrædelse foråret 2014. Den eksterne projektkonsulent har spillet en central rolle i fastholdelse af projektets fokus og opfølgning på projektets aktiviteter og aftaler, men det er evaluators vurdering, at der har manglet en organisatorisk forankring af Parkourforløbet og det samarbejdspraktiske niveau i det lokale projekt.

Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart

Projektkoordinator fortæller, at visitation af unge til projektet har fungeret lidt trægt. Intentionen var, at visitation til projektet kunne ske løbende med løbende optag på Parkour. Det viste sig imidlertid ikke muligt at få til at fungere i praksis, da sagsbehandlere havde svært ved at finde unge i jobcenterets sagsstamme, som matchede målgruppen for parkour. I stedet har man indført en visitationspraksis, hvor projektkoordinator gør sagsbehandlere opmærksomme på i god tid, når et nyt Parkourhold startes op, og visitation kan finde sted.

Deltagerne i Thisted har været unge mellem 18 og 29 år med svære psykiske problemer, misbrug og dårlige opvækstvilkår bag sig. Selv om nogle har haft studentereksamen og udadtil ser velfungerende ud, viser der sig alligevel at være en sårbarhed, som gør det svært for dem at gennemføre uddannelse. I flere tilfælde har jobcentersagsbehandlere ikke snakket med de unge inden visitation eller måske kun en enkelt samtale på under en time. Det betyder, at det først kommer frem under Parkourforløbet, hvad de egentlige problemstillinger handler om.

Udvikling af mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer

Parkourforløbene i Thisted varer ti uger og omfatter en lang række individuelle samtaler, som har handlet om at finde ud af, hvad der var på spil for den unge.

Flere unge har adskillige grundforløb bag sig, som de ikke har gjort færdigt. Få har haft et arbejde, men ikke formået at passe det. De unge giver udtryk for, at tilknytning til Parkour giver struktur, tilknytning og tilhør – der er et fællesskab, og der er forventninger og krav, som er tydelige og giver mening.

Dagen starter med fælles morgenmad for at sikre, de unge får en god start på dagen. Mange af de unge formår ikke at sørge for sig selv og er dårligere fungerende end først antaget.

Ud over samtaler har Parkourholdene været ude af huset, besøgt uddannelsessteder, haft meget om sundhed, personlig udvikling, skrevet livshistorier og fortalt dem til hinanden. Aktiviteterne har givet de unge lyst til at være en del af et fællesskab. Det har handlet meget om at styrke den enkelte til også at turde noget i forhold til gruppen – at man er god nok, som man er. Projektkoordinator er med på alle aktiviteter – også, når der har været ekstern underviser på.

Evaluator bemærker, at koordinator lægger meget vægt på at være til stede og være deltagende, så hun kan observere, hvordan de unge reagerer og agerer i forskellige situationer og i fællesskabet på holdet. Der ligger i observationen en interesse og nysgerrighed, som hun efterfølgende bruger i samtalen med den unge. De unge fortæller, at de oplever koordinator som oprigtigt interesseret i deres fortællinger og deres situation – de oplever et ægte møde med en person, som ikke fordømmer men forstår. Koordinator er opsøgende og følger op, når der er noget "unormalt" i den unges adfærd. Og melder ud til den unge og er meget tydelig.

Der har været afholdt "pigedage", hvor koordinator er gået ind i gruppen med sig selv for at skabe noget særligt for en gruppe af piger, som har haft det meget svært. Formålet er at skabe en gruppe, hvor de kan opnå højere grad af fortrolighed og åbenhed. Det har været muligt at tage pigerne med på tur og gå en tur og få gode snakke sammen.

Koordinator oplever fint fremmøde på Parkour men ser også, at dette skrider for den unge, når de kommer i praktik. De har brug for tættere opfølgning gennem længere tid. De unge fortæller, hvordan personlige og helbredsmæssige barrierer stod i vejen for uddannelse, og at tingene flød helt sammen, når man ikke havde noget at stå op til. Alene det at møde mennesker fra andre miljøer har været interessant. Holdene består af en meget blandet gruppe af unge, men alle har et ønske om at få noget fælles ud af det.

De unge lægger meget vægt på den fælles morgenmad, så alle har "hovedet" med, når man starter dagen. Og desuden på måden undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i det, som der er interesse for på holdet. Forløbene har været kombineret mellem undervisning, fysiske aktiviteter, ekskursioner og besøg af virk-

somheder m.m. Og man har haft fælles madlavning, lære om sundhed, krop og psyke.

De unge fortæller, at Parkourforløbene har givet rigtig meget på det personlige og private plan. De lægger meget vægt på samarbejdet med koordinator, som altid er med på sidelinjen. De har på forskellig vis brug for tid til at finde sig selv og blive klar til at starte uddannelse. De fortæller, at projektet har været med til at give lyst til at begynde at interessere sig for uddannelse igen. Det er vigtigt for de unge, at Parkour arbejder mod et personligt mål og ikke et eksamensmål/fagligt mål.

En ung fortæller, at personlige forhold stod i vejen for uddannelse – der er ikke plads til personlige mål samtidig med formelle uddannelsesmål. De faglige mål fylder alt, og man tvinges til at tilsidesætte sig selv. En ung fortæller, at hun ikke længere er på kontanthjælp men har valgt at fortsætte på holdet, fordi det giver hende noget på det personlige plan.

Parkourholdet har også givet et fællesskab på tværs af de forskellige typer af unge, som deltager på holdet. Man er vant til at være sammen med mere ensartede typer på sædvanlige uddannelsesforløb. På Parkour lærer man noget om andre unges livssituationer, som man ellers ikke ville vide noget om. De unge pointerer, at koordinator er meget ægte i sin interesse og omsorg, og det betyder meget for stemningen på holdet. Forløbene må gerne omfatte mere tid og med fordybelse, som man kan tage med i fortsættelse af forløbene.

Det stærke fokus på uddannelse er med til at stresser de unge, som har brug for en praksisvej til faglige kompetencer. Man får mere lyst til at uddanne sig, når man får tid til mere personlige mål. De unge anbefaler, at man fortsætter med forløb, som giver plads til personlige forhold. Det kræver dog, at forløbene må vare længere, at man kan gå mere i dybden med nogle af de oplevelser, man har fået under forløbet.

En af de unge oplever, at man i det ordinære uddannelsesforløb ofte står op til at fejle. At man ved, dagen vil byde på endnu flere nederlag, hvor man ikke lever op til de formelle mål, som gælder for uddannelsen. Det ødelægger ens selvværd, når man hele tiden får at vide, at man fejler.

Koordinator fortæller, at der er brug for hjælp i forbindelse med på FVU-timerne²¹. Det er virkelig vanskeligt at nå de unge på disse forløb, da der er så meget modstand på undervisningen. Koordinator deltager derfor også for at være rollemodel og vise, at man møder og deltager.

Det er meget udpræget for de unge, at de har meget svært ved selv at melde ud, hvad de har lyst til arbejde med. De fleste har ingen ide om, hvad de kunne have lyst til.

Praktikperioden har været vanskelig at gennemføre for mange af de unge. De unge har haft det for dårligt, og det har været urealistisk at gennemføre. Koordinator

²¹ Forberedende voksen uddannelse

har i stedet gennemført individuelle samtaleforløb og brugt tiden på at hjælpe den unge med at få styr på barrierer, som står i vejen for den unge.

Koordinator oplever, de unge opnår et stærkt og positivt fællesskab gennem Parkourforløbet. Og der er rigtig meget, man kunne have arbejdet videre med, hvis forløbene kunne fortsættes og skabe progression for den unge. Det ville give god mening at gøre den unges forløb færdigt i stedet for at starte et forløb og skabe et håb og derefter at slippe dem, uden at der er nogen, der kan tage over. Ofte starter de i nye forløb, og mange unge resignerer, fordi de har været disse korte afbrudte forløb igennem adskillige gange før.

Parkourforløbet kan tilrettelægges som et meget intensivt forløb, hvor de unge får taget hul på nogle af de problemer, som de har brug for at arbejde med. Koordinator har ikke noget indtryk af, hvordan de kommunale sagsbehandlere oplever resultaterne af projektet.

Koordinator har oplevet sig organisatorisk frit svævende og har i høj grad selv tilrettelagt Parkour. Der har ikke været strategigruppe eller lokal projektledelse, som har kunnet binde erfaringerne sammen med de øvrige lokale ungeaktører.

Projektets dialogredskab har primært været brugt i starten af forløbet, men koordinator har brugt sit eget notatsystem for den enkelte unge. Det primære i samtalen har været den personlige relation – at den unge oplever koordinators tilbagemeldinger mere meningsfulde end de skriftlige tilbagemeldinger, som dialogredskabet viser.

Der har ikke været benyttet mentor i Parkour, primært fordi koordinator selv har stået for den gennemgående kontakt.

Koordinator har ikke arbejdet med brobygning for tosprogede unge. Der har været meget få unge med anden etnisk baggrund i Parkour, og opfattelsen er, at der må være andre tilbud til disse unge.

Formålet med samarbejdet mellem de forskellige aktører i forbindelse med Parkour har været at udvikle fælles metoder og tilgange i ungeindsatsen. Det er evaluators vurdering, at dette dog er sket i mindre omfang. Koordinator har været den primære og gennemgående person i den unges forløb, og det fælles fodslag, som var intentionen i projektet, har ikke været til stede. Det er koordinators oplevelse, at projektets oprindelige intentioner ikke er formidlet og fastholdt gennem projektforløbet. Der har været forskellig modstand mod projektet på flere niveauer i organisationen.

Deltagelse i de fælles kompetenceudviklingsaktiviteter har ikke haft den ønskede samlende effekt. Det er koordinators oplevelse, at der skal være et fælles fundament for at få et fælles udbytte, som man kan omsættes i ny praksis efterfølgende.

Det er evaluators vurdering, at personudskiftning på flere niveauer og ændrede rammevilkår gennem projektperioden har gjort det vanskeligt at holde fast i projektets ide og intention.

Morsø Kommune

I dette afsnit beskrives de lokale aktiviteter og resultater af projekt UJJU på Mors.

Decentral projektledelse og "central" ekstern konsulent

På Mors stoppede den tidligere lokale koordinator af projektet efter første halvår af tillægsperioden. Og den nye koordinator for projektet og Parkourforløbene blev tilknyttet VUC i Nykøbing.

Den tidligere koordinator havde sit kontor og daglige gang på jobcenter Mors. Her var mulighed for løbende dialog om nye deltagere til projektet, og koordinator og projektet var synlig i dagligdagen. Og koordinator havde kontakt til eksterne partnere gennem fælles aktiviteter i forbindelse med Parkourforløbene, hvor flere deltog i undervisningen eller i andre aktiviteter forbundet med forløbene.

Den nye koordinators placering på VUC og flytning af Parkour har givet nye rammevilkår for koordinators arbejde og samarbejde med jobcentret. Den daglige dialog og sparring om projektet forsvandt, og det ledelsesmæssige engagement og ejerskab af projekt UJJU på VUC var ikke til stede.

Koordinator fortæller om manglende overlevering og kommunikation af projektet ved overdragelse og opstart i projektet. Den overordnede beskrivelse af projektets ide og intention var ikke omsat i beskrivelser af de konkrete aktiviteter og erfaringer lokalt. Og hvad var intentionen bag flytning af projektet og den organisatoriske tilknytning til VUC – hvordan skulle arbejdet med projektets tre niveauer foregå?

Der er på Mors nedsat en lokal strategigruppe, og et ungenetværk for ungeaktører på Mors afholder regelmæssige møder. Der er sket udskiftning af personer også på det strategiske og ledelsesmæssige niveau på Mors, idet jobcenterchefen er udskiftet i tillægsperioden, og leder af UU ikke længere har den organisatoriske tilknytning til projektkoordinatoren.

Både strategigruppen og ungenetværket har drøftet de overordnede rammer og aktiviteter for den samlede ungeindsats på Mors. Projekt UJJU har været en del af disse drøftelser. Det er evaluators indtryk, at koordinatorskift og ændret organisatorisk tilknytning af Parkour har svækket projektets evne til at arbejde med projektets tre niveauer på samme tid. Og har betydet en fragmentering af projektets ungepraksis, samarbejdspraksis og det organisatoriske niveau.

Strategigruppen fremhæver indsatsen fra den eksterne projektkonsulent, som har været afgørende for at gennemføre projektet. Hun har sørget for at holde fast i projektets fokus og har løbende fulgt op på de aktiviteter og aftaler, som var forbundet med projektet. Projekt UJJU er bare et lille hjørne af "den store butik", og som har været præget af store reformer og omlægninger af praksis – især på ungeområdet.

Evaluators vil i de følgende afsnit beskrive, hvad dette har betydet for projektets konkrete aktiviteter og for projektets resultater.

Udvikling af for-forløb – fra visitation til Parkourstart

Et af de overordnede mål med projekt UJJU har været at få et dybere kendskab til projektets målgruppe.

De unge, som har deltaget i projektet på Mors, har omfattet et meget bredt spekter af unge. Det har været unge, som har HF-eksamen og er klar til at starte på uddannelse til unge, som var præget af store personlige og sociale belastninger, og hvor uddannelse har meget lange udsigter. Det har handlet om svære fysiske problematikker, psykiske diagnoser, misbrugsproblemer og endelig nogen, som ikke var afklaret til uddannelse.

Der har været tale om forholdsvis små hold på Parkourforløbene. Der er ikke blevet visiteret nok unge ind til forløbene. Og på flere hold har de visiterede ikke været klar til at deltage i forløbene, og mange er ikke mødt op ved opstart af forløbene. Og ofte har det ikke været muligt for koordinator at få en indledende kontakt og samtale med den unge om formål og forventninger til deltagelse i Parkour. Det har været et puslespil at få holdene sat sammen, og det bliver tilfældigt, hvordan den unge optages på Parkour, og koordinator oplever, at flere unge har modstand ved opstart i projektet.

Det er evaluators indtryk, at der har manglet fælles fodslag i visitation til Parkourforløbene. Erfaringer fra første fase i projekt UJJU var, at der var brug for grundigere forberedelse af den unge inden opstart i projektet. Derfor ville man i tillægsperioden arbejde med udvikling af for-forløb, som kunne styrke den unges indgang, deltagelse og udbytte af Parkourforløbene.

Den tidligere koordinator på Mors havde sin daglige gang og samarbejde med jobcentrets sagsbehandlere og indgik i løbende dialog om nye unge til Parkour. Denne "praksis" er gået tabt ved opstart af ny koordinator og flytning af Parkour til VUC. Og det er ikke lykkedes at udvikle en ny visitationspraksis i tillægsperioden. Visitationen til projektet har været meget fragmenteret og ad hoc præget.

Jobcentrets sagsbehandlere efterspørger løbende optag af unge på forløbene, så den unge kan starte umiddelbart efter kontakt og visitation fra jobcentret. Det har ikke været muligt at udvikle denne model inden for den ramme og organisering, der har været gældende for projektet i tillægsperioden. Det er vigtigt for sagsbehandlere og UU-vejledere at etablere det rette tilbud til den unge, og dialogen og kontakten til koordinator på Parkour er derfor vigtig. Og det samme gør sig gældende for koordinator på Parkour.

Evaluator mener, at den skitserede visitationsproces illustrerer betydningen af et udviklingsarbejde, hvor udvikling af ungepraksis, samarbejdspraksis og organisering går hånd i hånd. Sagsbehandlere, som visiterer den unge til Parkour, har mistet tidligere kontakt og kendskab til Parkour og har vanskeligt ved at visitere og forberede den unge til optagelse på forløbene. Og koordinator har vanskeligt ved at få dialog og aftaler med sagsbehandlere, fordi den tidligere samarbejdspraksis ikke er erstattet af et nyt. Og der mangler et ledelsesmæssigt fokus og en opmærksomhed på projekt UJJU, fordi der er sket personudskiftning på ledelsesniveau. Og

man erkender fra strategigruppen, at der er udfordringer i at holde fast i et projekts ide og intention, når der sker personudskiftning.

Udvikling af mere fleksible Parkourforløb – individuelle forløb og fælles temaer

Koordinator fortæller, at det har været meget afgørende at arbejde med udvikling af de konkrete aktiviteter på Parkour. Mange unge har meget dårlige erfaringer med tidligere skolegang og har meget svært ved at deltage på holdene og i undervisningen. Det har i mange tilfælde ikke været muligt at gennemføre egentlig undervisning, fordi det udløser så meget stress hos de unge, at undervisning ikke giver nogen mening. Man har været nødt til at udvikle andre aktiviteter, som kunne kombineres med faglige elementer uden at være egentlig undervisning.

De fleste dage har det været nødvendigt at genforhandle formålet med deltagelse. Det har været nødvendigt at arbejde med den unges livsmod og lyst til at lære og hele tiden at justere forventninger til, hvad der kunne foregå på forløbene.

Det har været vigtigt at få skabt en fortrolighed og tryghed ved at møde op og deltage i forløbene. Det har været de helt små ting i relationen til den enkelte unge. De unges situation har været kontraproduktivt i forhold til formålet og forventningerne til Parkourforløbene. Og mange af de unge er meget dygtige til at triangulere og spille de voksne ud mod hinanden. Det har derfor stor betydning, at der er et tæt og loyalt samarbejde og en fælles tilgang til både ungepraksis og til samarbejdet i indsatsen.

Koordinator fortæller også, at tidsfaktoren er en afgørende spiller i resultatet af Parkour. Det kræver tid at få etableret den nødvendige kontakt og fortrolighed, hvor der kan arbejdes med de problemer, som står i vejen for den unges uddannelsesmuligheder. Med ti ugers Parkour opnår man et fundament for en egentlig udviklingsproces for den unge, men man mister effekten, fordi den unge skal starte forfra i nye forløb. Koordinator oplever, at den unge har brug for et sammenhængende forløb, som kan støtte den unge i arbejdet med at overvinde barrierer for uddannelse.

Det er også vigtigt for de unges udvikling, at de kan se formålet og meningen med processen. Det er ikke muligt at tvinge nogen til personlig udvikling. Udvikling kræver den enkeltes egen frie vilje og motivation. De unge skal selv tage ansvar og ejerskab. De skal opdage, at "nogen" ikke kommer og finder på noget nyt. De står selv med opgaven, men kan forvente at "nogen" støtter dem undervejs.

Og så har koordinator løbende tilknyttet forskellige ressourcer i forbindelse med forskellige aktiviteter. Det har været en udfordring at finde ressourcepersoner, som havde de rette forudsætninger for at undervise unge med de problematikker, som skal håndteres i undervisningssituationen. Ofte går undervisningen fuldstændig i opløsning, fordi den unge ikke kan være i undervisningssituationen.

Koordinator har manglet tidligere erfaringer og samarbejdsrelationer omkring Parkour og har i mange tilfælde skullet starte forfra. Koordinator har manglet hjælp fra central projektleder og har i et vist omfang fået hjælp fra projektkonsulenten.

Koordinator lægger vægt på, at hun ikke er tilknyttet den kommunale forvaltning. At man kan skabe et fortroligt rum sammen med den enkelte unge, så de unge oplever, man er en neutral person, som ikke går videre til andre med det, man snakker om. De skal føle, de kan stole på en, som de bruger til at fortælle, hvad de har behov for. Samtidig også vigtigt for den unge, at koordinator ikke kan gå ind i de andre tilbud, som de unge kan få adgang til ad anden vej. Koordinator kan gøre den unge opmærksom på ting, som er alvorlige og kan tilbyde støtte til at få hjælp til problemet.

Projektets dialogredskab har primært været anvendt i forbindelse med visitations-samtale for at være sikker på at komme omkring alle elementer i den unges situation. Og de unge har ved opstart i projektet skrevet deres forventninger til forløbet ned, og dette er ved afslutning blevet brugt som udgangspunkt for den unges evaluering af forløbet – gik forløbet, som jeg havde håbet.

Udvikling af mere fleksible praktikperioder – varighed og indhold

Koordinator har oplevet et rigtigt godt samarbejde med jobkonsulenterne. De har fundet gode praktiksteder til den unge, og der er taget hensyn til elevernes forskellige udfordringer. Det har i nogle situationer været en risikofyldt operation, da det er urealistisk at forvente, at alle praktikker forløber problemfrit. Jobkonsulenterne og koordinator har været i løbende kontakt under forløbene og har skiftet nogle praktikker ud undervejs. Og i nogle tilfælde er praktikforløb blevet opgivet, fordi det ikke var realistisk.

I de tilfælde, hvor eleverne selv har fundet deres praktiksted, har jobkonsulenterne hurtigt og smidigt fået etableret en aftale.

Det er evaluators vurdering, at projektet generelt har haft en meget individuel og fleksibel tilgang til etablering af praktik for den unge. Det har været afgørende for den unge og for virksomheden, at der er fulgt tæt op på aftalerne. Generelt har de unge været glade for de praktikker, der er gennemført.

Ungenetværk

Der er på Mors etableret et netværk af aktører på ungeområdet: Familieafdelingen, Sundhedscentret, UU, Jobcentret, ungdomsuddannelserne og Projekt 24/7. Målene for netværket er bl.a. den helhedsorienterede indsats for unge på Mors. Den ønskede effekt af netværket er øget samarbejde, som kan være med til at sikre det bedste match mellem den unge og et "tilbud".

Medlem af strategigruppen fortæller, at ungenetværket mødes ca. hvert kvartal, hvor man i fællesskab overvåger den samlede ungeindsats i kommunen og drøfter disse indsatser og samarbejdet om dem. Det er strategigruppens opfattelse, at der er stor opbakning og pænt fremmøde til de fleste af netværkets møder.

Koordinator på UJJU har vanskelig ved at se sammenhængen mellem aktiviteterne på Parkourforløbene og Ungenetværket. Projektets erfaringer og viden om de unge indgår ikke umiddelbart i netværkets mødeaktiviteter og drøftelser. Koordinator har ikke deltaget i møderne og ikke bidraget med sin viden og erfaring fra Parkourforløbene.

Det er evaluators vurdering, at der på Mors mangler en kobling mellem projektets tre niveauer: ungepraktisk niveau, samarbejdspraktisk niveau og det organisatoriske niveau.

Parkourcafé

Koordinator har etableret et samarbejde med Den gamle Smedje, som er et museum drevet på frivillig basis af tidligere smede. Under dette forløb lavede de unge en stor fest på smedjen, som skabte stort engagement og ejerskab blandt de unge. Og dette forløb skabte et helt andet billede af den enkelte unge. De unge var meget selvstændige og initiativtagende og tog ansvar for en lang række aktiviteter:

- Planlægning og samarbejde
- Invitation og plakater
- Program
- Inventar, indretning, scene, lamper
- Gøre klar og rydde op
- Aftaler med band/musik
- Bepisning – grill, kager, æblemost
- Servering og betjening
- Forskellige aktiviteter i smedjen, bål.

Cirka 200 mennesker deltog – venner, familier, naboer til smedjen, de gamle/frivillige smede.

Mødet med de frivillige smede og iværksættere i tilknytning til smedjen havde stor betydning for de unge. Aktiviteterne i smedjen er drevet af frivilligt engagement, og alle bidrager med det, man kan. Både unge og smede fortæller stolt om arbejdet med arrangementet og har besluttet at gøre oplevelsen til en fast årlig tradition. Koordinator oplever, at det frivillige arbejde og de frivillige drivkræfter smitter og engagerer. Man laver en fest sammen med andre og for andre. Man gør noget, som andre gerne vil deltage i.

En af de gamle smede fortæller, hvordan man oplevede helt nye sider af de unge. Der var et tæt samarbejde mellem de unge og de frivillige smede og flere skabte kontakter og nye netværk. Smedene oplevede de unge tog ansvar både under forberedelse, gennemførelse og efterfølgende oprydning efter arrangementet.

Brobygning til EUC

På Mors har man arbejdet med udvikling af brobygningsforløb i samarbejde med EUC Nord i Thisted. Forløbet omfattede et program for ni dage på forskellige værksteder på EUC. Der var visiteret 18 deltagere til forløbet, hvoraf 15 skulle fortsætte på Parkourforløbet, mens 3 deltagere tidligere havde gennemført Parkour.

Der var en stor del af de tilmeldte, der ikke mødte op, og der var en del fravær under forløbet. På trods af dette oplever koordinator brobygningen som en succes, da de fremmødte deltagere havde stort udbytte af forløbet. EUC havde gjort et stort arbejde med at finde gode undervisere og gode forløb på de tre afdelinger, som de unge besøgte. Koordinator var med alle dage og deltog sammen med deltagerne, og dette gav en værdifuld forbindelse og kendskab til de unge.

Koordinator oplever, at forløbet kunne styrkes, hvis der som oprindeligt planlagt havde været en for-visitiation, så de unge havde været mere forberedte. Det betyder rigtig meget for den unges udbytte af forløbet, at den toneangivende stemning på forløbet er positiv og etableret før opstart af aktiviteten.

Programmet for brobygningsforløbet havde følgende indhold:

Mandag 1. september	Produktion og udvikling: smede og industritekniker
Tirsdag 2. september	Produktion og udvikling: smede og industritekniker
Onsdag 3. september	Produktion og udvikling: smede og industritekniker
Torsdag 4. september	Bygge og anlæg: murer og tømrer
Fredag 5. september	Bygge og anlæg: murer og tømrer
Mandag 8. september	Bygge og anlæg: murer og tømrer
Tirsdag 9. september	Mad til mennesker: alle levnedsmiddelfag
Onsdag 10. september	Mad til mennesker: alle levnedsmiddelfag
Torsdag 11. september	Mad til mennesker: alle levnedsmiddelfag

De unge giver i evalueringen af brobygningsforløbet en række positive udsagn. De har haft stort udbytte af forløbene.

Det er evaluators vurdering, at de unge opnår størst udbytte af forløbene, når de omfatter praksisnære aktiviteter og ikke har karakter af skole. En lang række af de aktiviteter, som interessenterne beskriver, stiller krav om "boglige" kompetencer men håndteres fint, når det sker i en praktisk sammenhæng.

Litteratur

- Ahregot, Niels, Ole Steen Andersen og John Ryding Olsson (1999): Aktiv Projektledelse. Børsen.
- Albæk, Erik (1988): Fra sandhed til information. Akademisk forlag.
- Albæk, Erik (1993): "Evalueringforskning i Norden", i: Politica, nr. 1, vol. 25.
- Albæk, Erik & Søren Winter (1993): "Evaluering i Danmark: Rationalitet eller politisk våben?", i: Politica, nr. 1, vol. 25.
- Dahler-Larsen, Peter (1996): "Kvalitative evaluering-metoder i brugerundersøgelser", i: Nordisk Administrativt Tidsskrift, nr. 2, vol. 77.
- Dahler-Larsen, Peter (1998): Den Rituelle Refleksion – om evaluering i organisationer. Odense Universitetsforlag.
- Foss Hansen, Hanne (1991): "Programevaluering: Videnskab eller politik?", i: Politica, nr. 1, vol. 23.
- Foss Hansen, Hanne (2001): "Evaluering: Teori og praksis i designprocessen", i: Nordiske Organisationsstudier, 3 (3).
- Hansson, Finn (1993): "Evalueringforskning og sociologisk teori", i: Dansk Sociologi, nr. 4, vol. 4.
- Hogwood, Brian W. And Lewis A. Gunn (1984): Policy Analysis for the Real World. Oxford University Press.
- Krogstrup, Hanne Kathrine (1997): Brugerinddragelse og organisatorisk læring i den sociale sektor. Systime.
- Rogers, Patricia J. og Gary Hough (1995): "Improving the effectiveness of evaluations: making the link to organizational theory", i: Evaluation and Program Planning, nr. 4, vol. 18.
- Sørensen, Torben Berg (2001): Metodebog for projekter – aktivering og forrevalidering. Sociologisk Analyse, Forlaget Gestus.
- Tilley, Nick (2000): "Realistic Evaluation: An Overview." Presented at the Founding Conference of the Danish Evaluation Society, September 2000.
- Vedung, Evert (1991): Utvärdering i politik och förvaltning. Studentlitteratur.